

«Бекітілді»
«Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС
Басқарма Төрағасының
2025 жылғы 30 сәуірдегі № 19 бұйрығымен
Құсаинов Б.К.

**«Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС-нің
сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау
нәтижелері бойынша
аналитикалық анықтама**

Алматы қ., 2025-жыл

Мазмұны

1	Кіріспе бөлімі	3-4
1.2	Жалпы басшылық және жұмыс тобының құрамы	4-5
1.3	Қысқаша ақпарат	5-6
2	Сипаттамалық бөлім	7
2.1	Персоналды басқару	7-9
2.2	Ынталандыруды басқару және қызметті бағалау, қызметкерлерге қолдау көрсету шараларын ұйымдастыру	9-11
2.3	Тәртіптік жаза қолдану және алып тастау	11
3	Тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алуды ұйымдастыру және өткізу	11-14
3.1	Бір көзден сатып алулар	14-15
4	Мүдделер қақтығысын басқару және реттеу	15--17
5	Қауіпсіздікті қамтамасыз ету	17-20
6	Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік	20-24
7	Серіктестік қызметін құқықтық сүйемелдеу	24-25
7.1	Сенімхаттарға қатысты мәселелер	25-26
8	Жобаларды несиелеу үдерістері	26-30
9	Несиелік әкімшілік ету және мониторинг	30-33
10	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі жұмысты ұйымдастыру	33-37
10.1	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы оқыту	37-39
11	Ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару жүйесі. Талдау нысанының ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметінен туындайтын басқа да мәселелер. Басқарма мәселелері	39-41
12	Қорытынды бөлім. Тәуекелдерді бағалау, тәуекелдер тізілімі, тәуекелдер картасы. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне бейім лауазымдар тізілімі.	41-44

1. Кіріспе бөлімі

«Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС қызметі мен процестерінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің (бұдан әрі – «СЖІТ») негіздері:

- 1) Қазақстан Республикасының 2025 жылғы 18 қарашадағы №410-V «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңы (8-бап, 5-тармақ);
- 2) «Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС Төрағасының 2025 жылғы 18 наурыздағы №13-НҚ бұйрығы ««Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС-де сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізу туралы»;
- 3) Жобалық басқаруды іске асыру қағидалары (*Қазақстан Республикасы Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрінің 2023 жылғы 31 шілдедегі №301/НҚ бұйрығымен бекітілген*). Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі ТБН-4 «Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және оған қарсы іс-қимыл» типтік базалық бағыты бойынша үйлестіруші ретінде 2025 жылға арналған ТБН-4 жобалар картасын бекітті;
- 4) Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің типтік қағидалары (*Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2023 жылғы 16 қаңтардағы №21 бұйрығымен бекітілген*).

СЖІТ жүргізудің мақсаты – сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарының жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және зерделеу.

СЖІТ жүргізу мерзімі: 2025 жылғы 28 наурыз – 2025 жылғы 28 сәуір аралығы.

Талдау кезеңі: 2024 жылғы 26 наурыз – 2025 жылғы 1 сәуір.

СЖІТ келесі бағыттар бойынша жүргізілді:

- Серіктестіктің қызметіне қатысты құқықтық актілер мен ішкі құжаттардағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтау;
- Ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметтегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтау.

СЖІТ келесі үдерістерде жүргізілді:

- Персоналды басқару және мүдделер қақтығысын реттеу;
- Тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алуды ұйымдастыру және өткізу;
- Несие беру, жобаларды қаржыландыру, несиелік шарттар бойынша міндеттемелерді орындау, олардың орындалуын қамтамасыз ету, әрі қарай әкімшілендіру және мониторинг жүргізу, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау мәселелері бойынша жұмысты ұйымдастыру;
- Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша жұмысты ұйымдастыру;
- Талдау нысанының ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметінен туындайтын өзге де мәселелер.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдауға арналған ақпарат көздері ретінде келесі деректер пайдаланылды:

- Компанияның қолданыстағы ішкі нормативтік құжаттары;
- Талдауға жататын үдерістерді іске асыру шеңберіндегі статистикалық ақпарат;
- Талдау кезеңінде жүргізілген ішкі және сыртқы аудиттер туралы ақпарат;

- Бұқаралық ақпарат құралдарындағы жарияланымдар, жеке және заңды тұлғалардың өтініштері, қызметкерлер арасында жүргізілген сауалнама нәтижелері және т.б.;
- Талдауға алынған үдерістер қызметкерлерінің тәртіптік жауапкершілікке тартылуы туралы мәліметтер;
- Серіктестік лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтар жасағаны үшін жауапкершілікке тартылуы туралы мәліметтер (*қызметкерлердің әрекеттеріне қатысты сот актілері, әкімшілік және қылмыстық істердің фабулалары*), соның ішінде қылмыстық құқықбұзушылықтарға және өзге де заң бұзушылықтарға ықпал еткен мән-жайларды жою жөніндегі ұсынымдар;
- Операциялық қызмет шеңберіндегі хаттамалар, қызметтік жазбалар, хаттар;
- Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің ішкі талдауы нәтижелері туралы ақпарат;
- Басқа да мәліметтер.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау барысында жұмыс тобы келесі тәуекелдерді анықтау және бағалау критерийлерін қолданды.

Осы талдауда сыбайлас жемқорлық тәуекелі деп – сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарының жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайлардың пайда болу мүмкіндігі ұғынылады. Бұл – болашақта орын алуы ықтимал, жүзеге асқан жағдайда Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнамасын, сондай-ақ Серіктестіктің Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатын бұзуға әкелетін немесе осындай сипаттағы тәуекелдердің туындауына әсер ететін ықтимал оқиға (немесе мән-жайлар жиынтығы) болып табылады.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау – бұл сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарының жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және зерделеу процесі.

Талдау компанияның жауапты құрылымдық бөлімшелері ұсынған ақпарат толық әрі шынайы деген болжам негізінде жүргізілді. Олай болмаса тәуекелдердің анықталмау қаупі сақталады.

1.2 Жалпы басшылық және жұмыс тобының құрамы:

Құсаинов Б.К. – Басқарма Төрағасы, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі жұмысты ұйымдастыру және сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің ішкі талдауын жүргізу үшін жауапты тұлға (*2025 жылғы 7 ақпандағы «Алматы» ӘКК» АҚ Директорлар кеңесінің №1 шешімімен 2025 жылғы 17 ақпаннан бастап тағайындалған*).

Жұмыс тобының жетекшісі – Игенов Ж.С. (Басқарма Төрағасының орынбасары) – 2025 жылғы 18 сәуірге дейін; Ахаев М.С. – Тәуекелдерді басқару департаментінің директоры – 2025 жылғы 21 сәуірден бастап.

Жұмыс тобының мүшелері:

Ахаев Максат Секенұлы – Тәуекелдерді басқару департаментінің директоры – 2025 жылғы 18 сәуірге дейін;

ЖаппаҚжаева Жанар Айтбайқызы – Әкімшілік қамтамасыз ету және мемлекеттік сатып алулар қызметінің бастығы;

Досов Қуат Баймағамбетұлы – Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметінің бас менеджері, Жұмыс тобының үйлестірушісі;

Жукенов Андас Канатович - Несиелеу Департаментінің бас менеджері;

Ишимов Тәшім Нәзбекұлы – Құқықтық қамтамасыз ету департаментінің бас менеджері;

Исабаев Самат Манатұлы – Басқарма Төрағасы Аппаратының қауіпсіздік қызметінің бас менеджері;

Үсентаева Самал Бақытқызы – Бухгалтерлік есеп және бюджетті жоспарлау департаментінің бас менеджері;

Кубеева Лаура Бауыржанқызы – Несиелік әкімшілендіру және мониторинг департаментінің бас менеджері.

Глоссарий. Осы құжатта келесі қысқартулар қолданылады:

ҚҚД – Құқықтық қамтамасыз ету департаменті;

ТБД – Тәуекелдерді басқару департаменті;

СЖҚКҚ – Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметі;

ӘҚЕжМСАҚ – Әкімшілік қамтамасыз ету және мемлекеттік сатып алулар қызметі;

НБД – Несие беру департаменті;

НӘжМД – Несиелік әкімшілендіру және мониторинг департаменті;

ӘКК – «Almaty» Әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациясы» АҚ;

ҚБ – Құрылымдық бөлімшелер;

Серіктестік – «Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС;

Уәкілетті орган (УО) – Жалғыз қатысушы, Бақылау кеңесі, Серіктестіктің Басқармасы – кредиттік қызметке қатысты шешімдер қабылдауға уәкілетті, өз құзыреті шеңберінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен, Жарғымен, Ережемен, Кредиттік саясатпен, Кепілдік саясатпен және өзге де ішкі нормативтік құжаттармен белгіленген органдар;

Қарыз (Несие) алушы – заңды тұлға (мемлекеттік емес коммерциялық ұйым немесе жеке коммерциялық емес ұйым), кәсіпкерлікті «Almaty Business – 2025» өңірлік кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасы аясында көзделген бағыттар бойынша жүзеге асыратын, Серіктестік арқылы қарыз шартына қол қойған ұйым;

Өтініш беруші – Алматы қаласындағы шағын немесе орта кәсіпкерлік субъектісі немесе «Almaty Business – 2025» өңірлік бағдарламасында көрсетілген бағыттар бойынша кәсіпкерлік қызметпен айналысатын жеке коммерциялық емес ұйым, қарыз алуға өтініш берген тұлға;

ТЖКҚ – тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтер.

1.3. «Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС туралы қысқаша ақпарат

«Almaty Finance (Алматы финанс)» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі «Almaty Business 2025» өңірлік кәсіпкерлікті дамыту бағдарламасын іске асыру аясында құрылды. Серіктестік бұрынғы «Алматы Азық» ЖШС қызметін қайта пішімдеу арқылы, «СПК Алматы» АҚ Директорлар кеңесінің (2019 жылғы 19 шілдедегі №5) хаттамалық шешімімен құрылды.

Серіктестіктің мақсаты – Алматы қаласындағы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері (бұдан әрі – ШОК) үшін қолжетімді әрі арзан қаржыландыру

көзіне мүмкіндік беру.

Серіктестік «Алматы» ӘКК» АҚ-ның портфельдік компаниясы болып табылады, бұл акционерлік қоғам Серіктестіктің жалғыз қатысушысы болып саналады.

Серіктестіктің негізгі қызмет түрлері:

1. Өзге де қаржылық қызметтер, экономиканың түрлі салаларында қаржыландыру, инвестициялық қызмет.

2. Басқа да несиелеу түрлері.

Негізгі қызмет түрлерімен қатар, келесі қосалқы қызметтерден табыс түсуі мүмкін:

- ұзақ мерзімді активтер мен халық тұтынатын тауарларды жалға беру;
- пайыз түріндегі кірістер;
- дивиденд түріндегі кірістер;
- басқа да операциялардан түсетін кірістер.

Ұсынылатын қаржыландырудың негізгі шарттары:

1. Несие сомасының ең жоғары мөлшері: 500 млн теңгеден аспайды;

2. Несие мерзімінің ең жоғары шегі:

– инвестициялық мақсаттар үшін – 84 айдан аспайды;

– айналым қаражатын толықтыру үшін – 36 айдан аспайды;

3. Сыйақы мөлшерлемесі:

– шағын өнеркәсіптік парктердің резиденттері мен әлеуметтік осал топтар үшін бағдарлама аясында – жылдық 2%;

– басқа ШОК субъектілері үшін – жылдық 6%.

Басым бағыттар:

- Импортты алмастыратын жобалар;
- Экспортқа бағытталған жобалар;
- Алматы қаласының Индустриялық аймағында және «Ақпараттық технологиялар паркі» АЭА аумағында іске асырылатын жобалар;
- Шағын өнеркәсіптік парктерде іске асырылатын жобалар;
- Креативті экономика;
- Әлеуметтік бағыттағы кәсіпкерлік, соның ішінде Білім беру, Спорт және Денсаулық сақтау салалары;
- Өндіріс пен өңдеу.

Талдау объектісінің орналасқан жері мен мекенжайы: «Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС, индекс 050040, Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Байзақов көшесі, 303-үй. Корпоративтік электрондық пошта: info@almatyfinance.kz, телефон: 8(727)2220150, БСН 101140002845.

Серіктестіктің еншілес кәсіпорны бар – «Almaty» Микроқаржы ұйымы» ЖШС (қысқаша – «МҚҰ «Almaty» ЖШС), БСН 190740027486, 2019 жылғы 24 шілдеде Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Әділет органдарымен тіркелген. Мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Байзақов көшесі, 303-үй, 050040. Серіктестіктің басқару органдары мыналардан тұрады:

- Жоғарғы басқару органы – Жалғыз Қатысушы;
- Қадағалау және бақылау органы – Бақылау кеңесі;
- Атқарушы орган (алқалық) – Басқарма.

Басқару функцияларын жүзеге асыруға уәкілетті тұлғалар:

- Басқарма Төрағасы;
- Басқарма Төрағасының орынбасары, ол Қатысушыға есеп береді және оның шешімдерінің орындалуын ұйымдастырады, сенімхатсыз Серіктестік атынан әрекет етеді, барлық органдар мен ұйымдарда Серіктестіктің мүдделерін білдіреді, сондай-ақ Серіктестіктің қызметінен туындайтын барлық істер мен мәселелер бойынша өкілдік етеді.

2. Сипаттамалық бөлім

2.1 Персоналды басқару

2025 жылғы 1 сәуірдегі жағдай бойынша Серіктестіктің штаттық саны 30 бірлікті құрайды. Азаматтық-құқықтық сипаттағы шарттар бойынша (*ақылы қызмет көрсету, аутстаффинг, аутсорсинг, консалтинг*) қызметкерлер жалданбаған, қызметтер көрсетілмеген.

2024 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 сәуір аралығындағы кадр айналымы 62,9% болды, яғни 17 бірлік.

Кадр айналымы кестесі

"Almaty Finance" ЖШС-нің кадр айналымы				
Жыл/к	Штаттық саны	НАқыт саны	Қызметтен босатылған қызметкерлер саны	Кадр айналымы
2019	37	10	0	-
2020	37	17	6	35%
2021	37	21	16	76%
2022	36/35	24	9	37,50%
2023	30	27	11	40%
2024	30	27	17	62,90%
2025	30	26	0	0

Кадрлардың тұрақсыздығының жоғары деңгейі байқалады, бұл бизнес-процестерге теріс әсерін тигізеді. Кадрлардың тұрақсыздығының негізгі себептері мыналар болып табылады:

- қызметкердің кәсіби талаптарға сай келмеуі немесе жеткілікті құзыретке ие болмауы;
- жалақы деңгейіне және әлеуметтік пакетке қанағаттанбауы;
- басқа жұмысқа ауысуы.

Жалақыға қанағаттанбау сондай-ақ сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін тудыруы мүмкін, мысалы: қызметтік өкілеттіктерін асыра пайдалану, парақорлық, алаяқтық әрекеттер.

Барлық жаңадан қабылданған қызметкерлер Қауіпсіздік қызметі тарапынан тексерістен өтеді. Ал, Басқарма мүшелері деңгейіндегі лауазымдарға үміткерлер бұған қосымша Серіктестіктің сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметінің тексерісінен де өтеді..

Басшылар мен қызметкерлердің бос лауазымдарына жарияланымдар Серіктестіктің ресми сайтында орналастырылады: www.almatyfinance.kz.

Серіктестік қызметкерлері мен лауазымды тұлғаларына қатысты сыбайлас

жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін жауапкершілікке тартылғаны туралы мәліметтер, сонымен қатар қылмыстық құқық бұзушылықтар мен заң бұзушылықтарға ықпал еткен мән-жайларды жою туралы ұсыныстар – тіркелмеген. .

2024 жылғы 1 қаңтардан 2025 жылғы 1 сәуірге дейінгі кезеңде еңбек шарттарының бұзылу себептері: Өз еркімен – 16 бірлік; Жұмыс беруші бастамасымен – 0 бірлік; Тараптардың келісімі бойынша – 0 бірлік; Зейнеткерлік жасқа толуына байланысты – 0 бірлік; Басқа заңды тұлғаға ауысуына байланысты – 1 бірлік. Еңбек шартының мерзімі аяқталуына немесе штаттың қысқаруына байланысты бұзу жағдайлары тіркелмеген.

Ұйымдық-штаттық құрылым 8 құрылымдық бөлімшеден тұрады.

Талдау кезеңінде еңбек даулары бойынша Серіктестікке қатысты белсенді хабарлау арнасы (сенім телефоны) арқылы ешқандай өтініштер келіп түспеген. «Е-Өтініш» платформасы арқылы 6 өтініш келіп түскен, оның ішінде: еңбек қатынастары бойынша – 0, бос лауазымдарға конкурс өткізу мәселелері бойынша – 0, басқа мәселелер бойынша – 6. Канцелярияға келіп түскен өтініштер саны – 5.

Серіктестіктегі бос лауазымдарға кандидаттарды іздеу мен іріктеу тәртібі, сондай-ақ жаңа қабылданған қызметкерлерді бейімдеу процесі 2023 жылғы 28 сәуірде Басқарманың №60 хаттамасымен бекітілген «Серіктестіктің бос лауазымдарына персонал іріктеу туралы Нұсқаулыққа» сәйкес жүзеге асырылады.

Іріктеу рәсімінің ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында, барлық кандидаттар конкурсқа қатысады. Бұл конкурс барысында кандидаттың лауазым талаптарына сәйкестігі, кәсіби және жеке-іскерлік қасиеттері бағаланады. Ерекше жағдай – кадр резервінен ұсынылған кандидаттар мен құрылымдық бөлімшелер арасындағы ішкі ауыстыру арқылы өтініш берген қызметкерлерге қатысты қолданылады.

Кешенді іріктеу аясында Серіктестіктің барлық бос жұмыс орындары www.hh.kz сайтында жарияланады. Өтініш білдірген кандидаттар ақпараттық жүйелерді пайдалану арқылы кәсіби білім бойынша тестілеуден өтеді, бұл іріктеу процесіндегі теріс пиғылды әрекеттерді болдырмауға мүмкіндік береді. Кандидатпен сұхбат (панельдік форматта) мына құраммен өткізіледі: жетекші басшы, тікелей жетекші, Әкімшілік қамтамасыз ету және мемлекеттік сатып алулар қызметінің басшысы.

Сұхбаттасу нәтижелері бойынша Кадрлық комиссияның қарауына ұсынылатын ең қолайлы кандидаттар тізімі жасалады. Кадрлық комиссия келесі құжаттарды қарайды: Қауіпсіздік қызметінің қорытындысы, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметінің қорытындысы. Қажет болған жағдайда кандидаттармен қайталап сұхбат жүргізіледі. Барлық үміткерлерді қарағаннан кейін Кадрлық комиссия бір кандидатты таңдайды және оны жұмысқа қабылдау жөнінде Серіктестік Басқарма Төрағасына ұсыну туралы шешім қабылдайды. Кадрлық комиссия отырысының нәтижелері хаттамаға енгізіліп, Басқарма Төрағасына жолданады.

Серіктестікте кандидаттарды іріктеу рәсімі тұтастай алғанда «Алматы» ӘЖК» АҚ компаниялар тобы белгіленген тәжірибеге сәйкес жүргізіледі. Персоналды басқару саласына тән ықтимал сыбайлас жемқорлық тәуекелдері:

- Кандидаттарға артық немесе негізсіз жоғары біліктілік талаптарын қою;
- Біліктілік талаптарына сай келмейтін тұлғаларды жұмысқа қабылдау;
- Белгілі бір тұлғаға арнап конкурстық іріктеу және жұмысқа қабылдау рәсімдерін жеңілдету (мысалы: тестілеуден бас тарту, талаптарға сай келмейтін еңбек тәжірибесін қабылдау, аутстаффинг, азаматтық-құқықтық шарттар, уақытша ауыстыру);
- Компания қызметкерлерімен туыстық байланыстар немесе мүдделер қақтығысы болған жағдайда тиісті тексерудің болмауы;
- Бос орын туралы ақпараттың ашық көздерде болмауы, құжат тапсыру мерзімдерінің тым қысқа болуы, ішкі конкурс өткізу.

Аталған тәуекелдер персоналды басқару процесінде анықталмаған.

Алайда, жалақыға қанағаттанбаушылық және кадр айналымының жоғары деңгейі сақталып отыр.

Тәуекел 1. Кадрлардың тұрақсыздығы тәуекелі, бұл қызметкердің сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылығын жасау қабілетіне әсер етуі мүмкін.

Тәуекелдің ықтималдығы: рұқсат етілетін (A1).

Ұсыныстар:

- 1) Жалақы деңгейін арттыру және әлеуметтік қолдау шараларын қолдану бойынша тұрақты жұмыс жүргізу;*
- 2) Кадрларды іріктеу және орналастыру барысында меритократия қағидатын қатаң сақтау – яғни, кандидаттың жеке жетістіктері мен еңбегін мойындау, кәсіби біліктілігі мен қабілетіне сәйкес мансаптық өсуді қамтамасыз ету;*
- 3) Сұхбат жүргізу рәсімін реттеп, кандидаттың құзыреттілігін бағалауға арналған жағдайлық сұрақтарды әзірлеу мүмкіндігін енгізу, сондай-ақ олардың таралуына жол бермеу бойынша шаралар қабылдау.*

2.2 Жалақыны басқару және қызмет нәтижелерін бағалау, қызметкерлерді қолдау шараларын көрсету

Еңбекақы қоры Серіктестіктің бекітілген грейдтік құрылымы негізінде қалыптастырылады және әрі қарай Бақылау кеңесінің отырысында бекітуге ұсынылады.

Еңбекақы қорының орындалуын Әкімшілік қамтамасыз ету және мемлекеттік сатып алулар қызметі мен Бухгалтерлік есеп және бюджетті жоспарлау департаменті бақылайды, бұл ішкі бақылау жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылады. Қызметкерлердің лауазымдық жалақысының мөлшерін Серіктестіктің Басқарма Төрағасы тікелей басшылардың өтініштері негізінде, бекітілген лауазымдық жалақы схемасына сәйкес белгілейді.

Аталған лауазымдық жалақы схемасы «Алматы» ӘКК» АҚ Басқармасының 2024 жылғы 19 сәуірдегі №16 шешімімен бекітілген грейдтер негізінде әзірленген.

Сонымен қатар, қызметкерлердің қызметі тоқсандық негізгі көрсеткіштер бойынша аралық бағалау нәтижелері негізінде бағаланады. Комплаенс-қызмет қызметкеріне қатысты бағалау жартыжылдық қорытынды негізінде жүргізіледі. Сонымен бірге, өндірістік персоналға қатысты қызмет нәтижелерін жүйелі

түрде бағалау жүзеге асырылмайды (мақсаттар мен құзыреттерге сәйкес жыл сайынғы кешенді бағалау – аттестация – жүргізілмейді).

Әкімшілік-басқарушылық және өндірістік қызметкерлердің мотивациялық КПД карталарын әзірлеу және бекіту тәртібі, сондай-ақ олардың нақты мәндерін бекіту және қызметкерлердің мақсаттарға қол жеткізуін бағалау тәртібі Серіктестік қызметкерлерінің қызмет тиімділігін бағалау қағидаларымен реттеледі. Аталған Қағидалар 2023 жылғы 18 қыркүйекте Серіктестіктің Бақылау кеңесінің №6 хаттамасымен бекітілген.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелі ретінде жалақыны, сыйақыларды, әлеуметтік төлемдерді, сондай-ақ ондай төлемдерді алуға құқығы жоқ тұлғаларға сыйақыларды төлеу қарастырылады.

Мүмкін сыбайлас жемқорлық схемалары:

- *Қызметтік жалақыны арттыру, мақсатты көрсеткіштерге жетпеген қызметкерлерге негізсіз сыйақы/қосымша ақы төлеу, бұл жағдайлар мүдделер қақтығысы, фаворитизм немесе пара беру негізінде орын алуы мүмкін;*
- *Қызмет нәтижелерін бағалау кезінде қызметтік міндеттерге қатысы жоқ белгілер бойынша қызметкерлерге қатысты кемсіту;*
- *Басшының жеке шешімімен қызметкердің мақсаттарға қол жеткізгені ретінде танылып, объективті бағалау критерийлерін ескермей сыйақы тағайындау;*
- *Қызметкердің функцияларына сәйкес келмейтін немесе Серіктестіктің стратегиялық мақсаттарына әсер етпейтін КПД (негізгі көрсеткіштер) белгілеу; Орындалуын қамтамасыз ету мақсатында бастапқыда төмендетілген көрсеткіштерді орнату;*
- *Басшының фаворитизмге немесе сыйақыға негізделген шешімі бойынша қызметкердің жалақысын немесе лауазымын арттыру.*

Аталған тәуекелдерді идентификациялау барысында қызметкерлерге қолдау көрсету, қызмет нәтижелерін бағалау және еңбекақыны басқару процестерінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдері анықталмаған.

Жалақы төлеу жүйесіндегі сыйақы, мақсатты көрсеткіштер және басқа да ынталандыру элементтері сыбайлас жемқорлықты ынталандырмауы үшін олардың тиімділігі мен қорғану тетіктері ұдайы қайта қаралуы тиіс.

2024 жылы Серіктестікте мемлекеттік және ұлттық мерекелерге орай қызметкерлерге бір реттік сыйақылар төленді, мөлшері бір қызметкерге 4 лауазымдық жалақыдан аспады. Сыйақы мөлшеріндегі айырмашылықтар болған жоқ.

Талдау кезеңінде еңбек өнімділігін арттыру, шығындарды қысқарту, сондай-ақ еңбек, материалдық немесе қаржылық ресурстарды үнемдеуге әкелетін жаңа басқарушылық шешімдер ұсынғаны үшін бір реттік сыйақы тағайындау тәжірибесі қолданылмады және төлемдер жүргізілген жоқ.

Ұсыныстар:

Еңбек міндеттерін жоғары кәсіби деңгейде орындағаны, еңбек өнімділігін арттырғаны, ұзақ мерзімді әрі мінсіз жұмысы және басқа да еңбек жетістіктері үшін қызметкерлерге еңбек заңнамасы мен ішкі құжаттарда көзделген көтермелеу шараларын қолдану тәжірибесін енгізу ұсынылады:

-алғыс жариялау;

- құрмет грамотасымен марапаттау;*
- бағалы сыйлықпен марапаттау;*
- ақшалай сыйақы беру;*
- басқа да көтермелеу түрлері.*

2.3 Тәртіптік жаза қолдану және оны алу тәртібі

Еңбек тәртібін сақтау, құқықбұзушылықтардың алдын алу және тәртіптілікті қамтамасыз ету мақсатында Серіктестік еңбек тәртібін бұзған қызметкерлерге тәртіптік жаза қолдануға құқылы. Жаза Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне, сондай-ақ Серіктестіктің ішкі еңбек тәртібін және тәртіптік комиссия қызметін реттейтін ішкі құжаттарына сәйкес белгіленген тәртіппен салынады.

Тәртіптік жаза Басқарма Төрағасының немесе ол уәкілеттік берген тұлғаның бұйрығымен ресімделеді.

Еңбекақы мен сыйақы төлеу қағидаларына сәйкес есептік кезеңде тәртіптік жазасы бар қызметкерге тоқсандық жұмыстың нәтижесі бойынша сыйақы төленбейді.

Материалдарды іріктеп тексеру нәтижесінде мынадай фактілер анықталған жоқ: тәртіптік жазаларды мерзімінен бұрын алып тастау, тәртіптік жазасы алынбаған тұлғаларға сыйақы беру.

3. Тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алуды ұйымдастыру және өткізу

Қазақстан Республикасының 2024 жылғы 1 шілдедегі №106-VIII «Мемлекеттік сатып алу туралы» Заңының (2025 жылғы 22 ақпандағы өзгерістер мен толықтыруларды ескере отырып) нормалары мен негізгі қағидаттары сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындығына, әділ бәсекелестікке, сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеуге, сатып алуға бөлінген қаражатты оңтайлы әрі тиімді пайдалануға, инновациялық және жоғары технологиялық тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға, отандық тауар өндірушілерді қолдауға, потенциалды жеткізушілерге сатып алу рәсімдеріне тең қолжетімділік беруге бағытталған.

Серіктестік сатып алу қызметін жүзеге асыру барысында аталған заңның талаптарын басшылыққа алады.

Сатып алуды жоспарлау — бұл қажетті тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтердің көлемі мен мөлшерін айқындау, жеткізушіні таңдау және келісімшарт жасасу арқылы жүзеге асырылатын процесс. Анықталған қажеттілік негізінде жылдық сатып алу жоспары әзірленіп, бекітіледі. Жоспарда қарастырылмаған тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алуға жол берілмейді.

Мемлекеттік сатып алу келесі тәсілдердің бірі арқылы жүзеге асырылады:

1. конкурс арқылы;
2. аукцион арқылы;
3. баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен;
4. бір көзден сатып алу тәсілімен;
5. электрондық дүкен арқылы.

2024 жылға арналған бекітілген ТЖКҚ (тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін

қызметтер) мемлекеттік сатып алу жоспарына сәйкес Серіктестік келесі тәсілдерді қолдана отырып сатып алулар жүргізді:

№	Сатып алу тәсілі	Келісімшарт саны	Ескертпе
1	Конкурс	7	
2	Аукцион	0	
3	Баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен	36	ҚР «Мемлекеттік сатып алу туралы» Заңының 4-бабы, баға 8000 АЕК-ке дейін
4	Бір көзден сатып алу	28	
4.1	<i>Баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен өткізілмеген сатып алулар бойынша</i>	23	
4.2	<i>Конкурс өткізілмеген жағдайлар</i>	0	
4.3	<i>Тікелей шарт жасасу арқылы (ИОИ ППЗД)</i>	5	<i>*Банктік қызметтер мен 2 айға арналған кеңсе жалдау қызметтері бойынша</i>
5	Электрондық дүкен арқылы	0	
6	Тараптардың келісімімен бұзылған шарттар	0	
7	Біржақты тәртіппен бұзылған шарттар	4	<i>Жеткізушінің шартты орындаудан бас тартуы. Сот шешімімен жеткізуші тізілімге енгізілген</i>
8	2024 ж. 31 желтоқсан жағдайы бойынша толық орындалған шарттар	67	
9	2024 ж. 31 желтоқсанда әрекет етуші шарттар	0	

2025 жылға арналған бекітілген ТЖКҚ (тауарлар, жұмыстар және көрсетілетін қызметтер) мемлекеттік сатып алу жоспарына сәйкес 2025 жылғы 1 сәуірдегі жағдай бойынша Серіктестік келесі тәсілдермен сатып алулар жүргізді:

№	Сатып алу тәсілі	Келісімшарт саны	Ескертпе
1	Конкурс	4	
2	Аукцион	0	
3	Баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен	17	ҚР Мемлекеттік сатып алу туралы заңының 4-бабы, баға 8000 АЕК-ке дейін болған жағдайда қолданылады.
4	Бір көзден сатып алу	15	
4.1	<i>Баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен өткізілмеген сатып алулар бойынша</i>	11	
4.2	<i>Конкурс өткізілмеген жағдайлар</i>	0	
4.3	<i>Тікелей шарт жасасу арқылы (ИОИ ППЗД)</i>	4	Екінші деңгейлі банктер мен ақпараттық жүйелердің қызметтері (қысқаша – ЕДБ және АЖ қызметтері)
5	Электрондық дүкен арқылы	0	
6	Тараптардың келісімімен бұзылған шарт	0	
7	Біржақты тәртіппен бұзылған шарт	1	<i>Жеткізушінің шартты орындаудан бас тартуы. Сотқа талап арыз берілді, сот шешімімен жеткізуші Сенімсіз жеткізушілер тізіліміне (СЖТ) енгізілді.</i>
8	2025 ж. 1 сәуірдегі жағдай бойынша шарт толық орындалған	12	
9	2025 ж. 1 сәуірдегі жағдай бойынша шарт әрекет етуде	23	

Техникалық ерекшелік пен тендерлік құжаттаманы дұрыс жасамау тәуекелін азайту мақсатында, Серіктестік ҚР Мемлекеттік сатып алу туралы Заңының 7-бабында көзделген мемлекеттік сатып алуға қатысуға байланысты шектеулерді қолданады.

Сатып алу қызметіндегі маңызды аспектілердің бірі – потенциалды жеткізушілер арасында адал бәсекелестік қағидаттарын сақтау, сатып алуға қатысушылар арасындағы сөз байласуға жол бермеу және сыбайлас жемқорлық көріністерін болдырмау.

Серіктестік жоспарланған әкімшілік шығыстар деңгейін төмендету бойынша шаралар қабылдайды. 2023 жылдан 2025 жылға дейінгі кезеңде тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді (ТРУ) сатып алуға арналған шығындардың -0,89% төмендеу үрдісі байқалады.

Сондай-ақ игерілген қаражат бойынша үнемдеуге қол жеткізілді: 2023 жылы – 12,2% 2024 жылы – 5%

2025 жылға арналған сатып алуға жоспарланған қаржыландыру сомасының үлесі Серіктестіктің жалпы әкімшілік шығындар бюджетінің 13,3%-ын құрайды.

Әкімшілік шығындардағы сатып алуға арналған шығындар кестесі

Ұйымның атауы	2025 жылға арналған компания бюджетінің жалпы шығыс бөлігі	2023 жылға сатып алуға бөлінген сома (бөлінді / игерілді)		2024 жылға сатып алуға бөлінген сома (бөлінді / игерілді)		2025 жылға жоспарланған сатып алуға қаржыландыру сомасы	Ескертпе
"Almany Finance (Алматы финанс) ЖШС	533 478 621	70 035 735	64 275 128,98	78 816 796	62 957 787,24	70 863 646	Шығындарды азайту
Үнемдеу	13,28%		5760606,02		15 859 008,76	-79 644 707	
			12,16%		4,97%	-0,89%	азайту

Сатып алу саласындағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдері:

1. Сатып алуды жүргізу кезінде жиі кездесетін жалпы сыбайлас жемқорлық тәуекелі – нақты қажеттілік болмаған тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алуға шығындарды бюджетке қосу немесе олардың жоспарлы (маркетингтік) құнын негізсіз арттыру.
2. Бюджетті негізсіз түзету арқылы қаражатты жекелеген қызметкерлер мен жеткізушілердің мүддесіне сай тауарлар, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуға қайта бөлу, сондай-ақ жылдық сатып алу жоспарына жиі өзгерістер енгізу.
3. Іс жүзінде болмаған тауарларды, жұмыстарды немесе қызметтерді қабылдау (фиктивті жеткізілім).
4. Тауарларды, жұмыстарды немесе қызметтерді қабылдауды немесе шарт бойынша төлемді әдейі созу.
5. Ақпарат беру мерзімдері немесе өнім берушіні сенімсіздер тізбесіне енгізу туралы шешім қабылдау мерзімдері өнім берушіге сатып алуға қатысуға/шарттар жасасуға мүмкіндік беру үшін әдейі кешіктіріледі.

3.1 Бір көзден сатып алу

Мемлекеттік сатып алу шарттарын жасасу кезінде сатып алудың жеңімпазы сенімсіз жеткізушілер тізілімінде бар-жоғы бойынша тексеруден

өтеді.

Шарттың қолданылу мерзімі аяқталған соң, Мемлекеттік сатып алу порталы арқылы шартқа «Орындалған» мәртебесі беріледі.

Заң бір көзден, яғни нақты жеткізушімен тікелей шарт жасасу арқылы сатып алу негіздерін көздейді. Серіктестік тарапынан 2023 және 2024 жылдармен салыстырғанда бір көзден сатып алу көлемін жоспарлы түрде азайту үрдісі байқалады. 2024 жылы бір көзден тікелей шарт жасасу арқылы жасалған 5 шарт::

- 1) «Кеңсе ғимаратын жалдау қызметтері» – «Алматы қаласының шаруашылық басқармасы» ЖШС-мен, сомасы: 2 472 734,67 теңге (ҚҚС-сыз), мерзімі – 2 ай;
- 2) «Банк шоттарын жүргізу қызметтері» – «ForteBank» АҚ филиалымен, сомасы: 500 000 теңге (ҚҚС-сыз);
- 3) «Банк шоттарын жүргізу қызметтері» – «Қазақстан Халық Банкі» АҚ, сомасы: 500 000 теңге (ҚҚС-сыз);
- 4) «Банк шоттарын жүргізу қызметтері» – «Еуразиялық банк» АҚ-мен, сомасы: 417 080 теңге (ҚҚС-сыз);
- 5) «ori.dfo.kz веб-порталындағы «Электрондық есептер» ақпараттық сервисіне қолжетімділік қызметі» – «Ақпараттық-есептеу орталығы» АҚ-мен, сомасы: 62 764 теңге (ҚҚС-сыз).

2025 ы бір көзден тікелей шарт жасасу арқылы жасалған 4 шарт:

- 1) «Банк шоттарын жүргізу қызметтері» – «ForteBank» АҚ филиалымен, сомасы: 613 000 теңге (ҚҚС-сыз);
- 2) «Банк шоттарын жүргізу қызметтері» – «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен, сомасы: 504 080 теңге (ҚҚС-сыз);
- 3) «Банк шоттарын жүргізу қызметтері» – «Еуразиялық банк» АҚ-мен, сомасы: 300 000 теңге (ҚҚС-сыз);
- 4) «ori.dfo.kz веб-порталындағы «Электрондық есептер» ақпараттық сервисіне қолжетімділік қызметі» – «Ақпараттық-есептеу орталығы» АҚ-мен, сомасы: 66 844 теңге (ҚҚС-сыз).

Сатып алу барысында жеткізушілердің техникалық ерекшелік талаптарына сәйкес келмейтін ТРУ (тауарлар, жұмыстар, қызметтер) жеткізу, сондай-ақ шарт талаптарының (жеткізу мерзімі, сапа және т.б.) бұзылу қаупі сақталады.

Тәуекел 2. Техникалық ерекшеліктерге және сатып алу шартының талаптарына сай келмейтін тауарларды, жұмыстарды немесе көрсетілетін қызметтерді қабылдау. Тәуекелдің ықтималдығы: рұқсат етілетін, Әсері: жоғары (А2).

Ұсыныстар:

Жұмыстарды орындау актілеріне және төлем құжаттарына қол қою кезінде тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің толықтығына, сапасына және мерзіміне ерекше назар аудару қажет..

4. Мүдделер қақтығысын басқару және реттеу

Мүдделер қақтығысы туралы мәліметтерді ашу тәртібі мен тәсілдері:

«Almaty Finance» (Алматы финанс) ЖШС лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің мүдделер қақтығысының алдын алу және оны реттеу

саясатына сәйкес айқындалған (*саясат 2024 жылғы 27 мамырдағы Бақылау кеңесінің №4 шешімімен бекітілген*). Мәліметтерді ашудың негізгі түрлері:

- 1) Жұмысқа қабылдану кезінде мүдделер қақтығысы туралы бастапқы ақпаратты ашу;
- 2) Жоғары лауазымға ауысқанда, басқа құрылымдық бөлімшеге ауыстырылғанда немесе қызметтік функционал өзгерген жағдайда мүдделер қақтығысы туралы ақпаратты ашу;
- 3) Жыл сайынғы мүдделер қақтығысын ашу рәсімі;
- 4) Бір реттік ақпаратты ашу – жеке мүдделілік туындауы мүмкін немесе туындаған жағдайлар болған кезде жүзеге асырылады. Мұндай бір реттік ашу мүдделер қақтығысының болуы немесе туындауы туралы хабарлау арқылы жүзеге асырылады..

Лауазымды тұлғалар мүдделер қақтығысы туралы мәліметтерді шұғыл түрде, жазбаша түрде, нақты негіздеме мен растайтын құжаттарды қоса көрсете отырып ұсынуға міндетті. Қызметкерлер де жеке мүдделілік мүдделер қақтығысына әкелуі мүмкін немесе әкелген жағдай туындаған кезде бұл туралы ақпаратты ашуға міндетті.

Тікелей немесе ықтимал мүдделер қақтығысы туралы мәліметтерді жасыру және/немесе уақтылы, толық емес түрде ашу лауазымды тұлғалар тарапынан сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің туындауына себеп және алғышарт болып табылады. Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының 15-бабына сәйкес, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамдарға теңестірілген тұлғаларға мүдделер қақтығысы болған жағдайда қызметтік міндеттерін орындауға тыйым салынады.

Серіктестікте қызметкерлер мен басшылық құрам арасындағы мүдделер қақтығысы мен өзара аффилирленген байланыстар анықталмаған.

Қазіргі уақытта Серіктестікте мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті тұлғаларға теңестірілген 3 қызметкер жұмыс істейді: Басқарма Төрағасы, Басқарма Төрағасының орынбасары, ЖСДдиректоры – Басқарма мүшесі.

Айта кету қажет, мүдделер қақтығысы тек нақты тұлғалар арасында ғана емес, ішкі нормативтік құжаттарда және процестердің өзінде де туындауы мүмкін.

Талдау жүргізілген кезең ішінде Серіктестіктің **операциялық қызметінде мүдделер қақтығысы тәуекелдері** анықталды.

Тәуекелдерді басқару департаментінің директорына 2024 жылғы 29 шілдедегі №46 сенімхат негізінде кепіл шарттарын және оларға қосымша келісімдерді жасау, сондай-ақ шектеулерді алып тастау үшін қажетті әрекеттерді жүзеге асыру, өтініштерге, келісімдерге және жоғарыда аталған құжаттарға қатысты басқа да құжаттарға қол қою құқығы берілді. Ұқсас сенімхат 2025 жылғы 19 ақпанда берілді, оның қолданылу мерзімі 2025 жылғы 31 желтоқсанға дейін. 2024 жылғы 28 маусымда Серіктестік Басқармасының №95 хаттамасымен бекітілген

Тәуекелдерді басқару департаменті туралы Ереженің 1.3-тармағына сәйкес, Департамент – Серіктестіктің құрылымдық бөлімшесі болып табылады және Серіктестіктегі тәуекелдерді бағалау, өлшеу, бақылау, мониторинг және алдын алу секілді негізгі элементтерден тұратын тәуекелдерді басқару жүйесін жүзеге асыруға жауапты.

Департаменттің негізгі міндеттері:

- Шағын және орта бизнес жобаларына тәуелсіз және бейтарап сараптама жүргізу;
- Несие беру шарттарының Серіктестіктің ішкі нормативтік құжаттары мен кредиттік саясатқа сәйкестігін бақылау;
- Мүдделер қақтығысын анықтау, мониторинг жүргізу және оны реттеу (Ереженің 3.1-тармағына сәйкес).

Аталған талаптар Тәуекелдерді басқару департаменті директорының лауазымдық нұсқаулығында қызметтік міндеттер ретінде нақты түрде бекітілген.

Сонымен қатар, Ереженің 5.2-тармағына сәйкес, Директор мен Тәуекелдерді басқару департаментінің қызметкерлері: Серіктестік атынан төлем (есеп айырысу) және бухгалтерлік құжаттарға, Серіктестікте міндеттемелердің немесе кез келген тәуекелдердің (оның ішінде беделдік тәуекелдердің) туындауына әкелуі мүмкін құжаттарға қол қоюға және оларды визалауға құқылы емес. Бұл шектеу тек Департаменттің тікелей құзыретіне жататын мәселелерді (осы Ереже мен Серіктестіктің ішкі актілерінің талаптарына сәйкес) қоспағанда қолданылады.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 7-бабына сәйкес, міндеттемелер шарттан, зиян келтіруден немесе өзге де негіздерден туындайды. Аталған нормаларға сүйене отырып, кепіл шарты Серіктестіктің міндеттемелерінің туындауына негіз болады.

2024 жылғы 27 мамырдағы Бақылау кеңесінің №4 хаттамасымен бекітілген «Almaty Finance (Алматы финанс)» ЖШС лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің мүдделер қақтығысының алдын алу және оны реттеу саясатының 7.1-тармағының 13) тармақшасына сәйкес, атқарушы және бақылаушы функцияларды біріктіру – мүдделер қақтығысын туындатуы мүмкін жағдайлардың қатарына жатады.

Сенімхат негізінде берілген өкілеттіктер Тәуекелдерді басқару департаменті директорының қызметтік функцияларымен және міндеттерімен қайшылыққа түседі және бұл жағдай Серіктестіктің операциялық қызметіндегі мүдделер қақтығысын туындатады.

Мүдделер қақтығысы кестесі

№	Бақылау функциялары	Атқарушылық функциялар
1	тәуекелдерді бағалау, өлшеу, бақылау, бақылау және алдын алу	"Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы " КЕАҚ, Халыққа қызмет көрсету орталықтарында, нотариустарда серіктестіктің мүдделерін білдіру
2	<u>жобаларды сараптау</u>	кепіл шарттарына және кепіл шарттарына қосымша келісімдерге қол қою
3	<u>Кредиттеу шарттарының сақталуын бақылау</u>	ауыртпалықты алып тастау, жоғарыда көрсетілген құжаттарға байланысты өтініштерге, келісімдерге және басқа құжаттарға қол қою

Қызметкер бір мезетте атқарушылық және бақылау функцияларын қатар атқарады. Мұндай қайшылық сенімхат бойынша мәмілелерді жүзеге асыру кезінде өз қызметтік өкілеттіктерін жеке мақсатта пайдалануға себеп пен алғышарттар туындатуы мүмкін және бұл сыбайлас жемқорлық факторы болып саналады.

Анализ нәтижелері бойынша, 2025 жылғы 7 сәуірден бастап кепіл шарттары

мен оларға қосымша келісімдер жасасу жөніндегі өкілеттіктер, сондай-ақ кепілге қатысты басқа да әрекеттерді жүзеге асыру құзыреті ЖКҚД-не (Жобалық қызмет көрсету департаменті) берілді. Сондай-ақ, сыбайлас жемқорлыққа қарсы талдаумен тәуекелдерді басқару департаментіне РЕПО операцияларында бос ақша қаражатын орналастыру және қарыздарды дисконттау жөніндегі іс-қимылдарды орындау тапсырылғаны анықталды.

Алайда, бұл функциялар Тәуекелдерді басқару департаментінің Ережесінде де, директорының лауазымдық нұсқаулығында да қарастырылмаған. Аталған функциялар Бухгалтерлік есеп және бюджетті жоспарлау департаментінің Ережесінде және лауазымдық нұсқауларында көзделген.

Тәуекел 3. Міндеттер мен операциялық қызметтегі мүдделер қақтығысы (тәуекел іске асты)

Тәуекелдің ықтималдығы: жоғары, әсер ету дәрежесі: рұқсат етілетін (А3).

Ұсынымдар және түзету шаралары:

- 1) Бақылау және реттеу функцияларына ие қызметкерлерге өкілеттіктерді шоғырландыруды болдырмау, яғни олардың қызметтік міндеттерін бөлу арқылы тәуелсіздікті қамтамасыз ету;*
- 2) РЕПО операцияларына және займдарды дисконттауға қатысты бос ақша қаражаттарын орналастыру функцияларын Тәуекелдерді басқару департаментінен (ТБД) Бухгалтерлік есеп және бюджетті жоспарлау департаментіне (БЕЖБЖД) беру. Бұл өзгерістер арқылы мына құжаттармен сәйкессіздікті жою қажет: Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саясаты (11-тармақ); Тәуекелдерді басқару департаменті туралы ереже (3.1-тармақ, 3-пункт); ТБД директорының лауазымдық нұсқаулығы (2.1-тармақ, 2-пункт); БЕЖБЖД туралы ереже және лауазымдық нұсқаулығы; 2022 жылғы 30 маусымдағы лауазымды тұлғалар мен қызметкерлер арасындағы мүдделер қақтығысының алдын алу және оны реттеу саясаты (7-тармақ).*

5. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету

Экономикалық және ішкі қауіпсіздік қызметі туралы Ережеге сәйкес, Қызметтің негізгі функциялары болып мыналар табылады:

- 1) Экономикалық және ішкі қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған шаралар жүйесін әзірлеу, іске асыру және жетілдіру;
- 2) Серіктестіктің экономикалық мүдделеріне қауіп төндіретін ішкі және сыртқы қатерлерді анықтау және олардың алдын алу;
- 3) Қызметтік, коммерциялық және өзге де заңмен қорғалатын құпия ақпаратты қорғауды бақылау;
- 4) Сыбайлас жемқорлық және өзге де құқық бұзушылықтардың алдын алуды ұйымдастыру;
- 5) Экономикалық, ішкі және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында қызметкерлердің қолданыстағы заңнама мен ішкі құжаттардың талаптарын сақтауын бақылау;
- 6) Басқарма Төрағасының тапсырмасы бойынша Қызмет құзыреті шеңберінде әртүрлі құқық бұзушылықтар бойынша қызметтік тергеп-тексерулер жүргізу;

7) Серіктестікке экономикалық және қаржылық залал келтіруге бағытталған заңды және жеке тұлғалардың әрекеттерін анықтау, алдын алу және жолын кесу;

8) Материалдық құндылықтардың сақталуын қамтамасыз етуді бақылау.

Өз қызметінде Қауіпсіздік қызметі (ҚҚ) келесі ішкі нормативтік құжаттарды (ІНҚ) басшылыққа алады:

1. «Almaty Finance» (Алматы финанс) ЖШС қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулық;
2. Офис қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулық;
3. Ғимараттардағы өрт қауіпсіздігі шаралары және өрт шыққан жағдайда қызметкерлердің әрекеті жөніндегі нұсқаулық;
4. Ақпараттық қауіпсіздік жөніндегі нұсқаулық;
5. ҚҚ АПП (Әкімшілік-процестік процесстер) бөлімінің бас менеджерінің лауазымдық нұсқаулығы.

Қауіпсіздік қызметінің (ҚҚ) АПП (Әкімшілік-процестік процесстер) бөлімінің бас менеджері Серіктестік Басқарма Төрағасына тікелей бағынады. Штаттық бірлік – 1 бірлік.

Есепті кезеңде контрагенттер мен әлеуетті қарыз алушыларға қатысты 215 тексеру (оның ішінде қайта және қосымша тексерулер) жүргізілді, оның ішінде: аффилирленген байланыстар анықталған – 3 қорытынды; қаржыландырудан бас тарту жөнінде ұсыныс берілген – 2 қорытынды.

Анықталған тәуекел факторлары мен сәйкессіздіктер:.

1) Қауіпсіздік қызметінің негізгі бағыттарының бірі – ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында қызметкерлердің қолданыстағы заңнама мен ішкі құжаттар талаптарын сақтауын бақылау болып табылады. Алайда, іс жүзінде бұл функция ӘҚЕЖМСАБ менеджерінің штаттық бірлігі есебінен орындалып отыр, ал оның Ережесінде мұндай функция көзделмеген. Құрылымдық бөлімшелер арасындағы функциялар сәйкессіздігі келесі мәселелерге әкеліп соғады: қызметтік өкілеттіктердің шектен тыс орындалуы (яғни, құрылымдық бөлімшенің құзыретіне жатпайтын әрекеттерді орындау); қызмет процесінде мүдделер қақтығысының пайда болуы. Бір құрылымдық бөлімшенің функциясын басқа бөлімшеге беру – жол берілмейтін әрекет. Осылайша, ӘҚЕЖМСАБ және Қауіпсіздік қызметі туралы Ережелердің талаптары бұзылған.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 20 желтоқсандағы №832 қаулысымен бекітілген «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бірыңғай талаптар туралы» (бұдан әрі – Үкімет қаулысы) Қаулының 1-бөлімінің 2-бабына сәйкес, ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласына қатысты Бірыңғай талаптардың ережелері: мемлекеттік органдарға, жергілікті атқарушы органдарға, мемлекеттік заңды тұлғаларға, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне, мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерімен интеграцияланатын немесе мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстарды қалыптастыруға арналған мемлекеттік емес ақпараттық жүйелердің иелері мен пайдаланушыларына, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық

инфрақұрылымның аса маңызды объектілерінің иелері мен пайдаланушыларына міндетті түрде қолданылуға тиіс.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысының 2-бөлімінің 30-бабына сәйкес, ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы функциялар мен жауапкершілікті нақты айқындау мақсатында, ақпараттандыру объектілерін құру, сүйемелдеу және дамыту мәселелерімен айналысатын өзге құрылымдық бөлімшелерден бөлек, ақпараттық қауіпсіздікке жауапты құрылымдық бөлімше құрылады немесе ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге жауапты лауазымды тұлға айқындалады. Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге жауапты қызметкерлер кемінде үш жылда бір рет арнайы оқу курсынан өтіп, сертификат алуға тиіс.

Тәуекел 4. Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету кезінде қызметтік өкілеттіктерді асыра пайдалану және мүдделер қақтығысы (тәуекел іске асты)

Тәуекелдің ықтималдығы: жоғары, Әсері: жоғары (B1).

Ұсыныстар.

Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ететін штаттық бірлікті ӘҚЕжМСАБ қатарынан шығарып, Қауіпсіздік қызметінің АПП құрылымына (ҚҚ АПП) ауыстыру.

2) ҚР заңнамасына сәйкес – Кредиттік досьелерді қалыптастыру, жүргізу және сақтау қағидаларының 6-тармағының 45 және 46-тармақшаларына сәйкес: Кепіл мүлкінің баланстан тыс шотқа қабылдануы туралы өкім қол қойылып, тіркелгеннен кейін бухгалтерге жолданады; Осы операциямен бір мезгілде, қабылдау-тапсыру актісі негізінде КТжМД маманы тіркелген кепіл шарттарын және оларға қоса берілген құжаттарды бухгалтерге сейфке сақтауға береді.

Алайда, аталған Қағидаларға қайшы түрде, кепіл шарттары мен оларға тіркелген құжаттар Қауіпсіздік қызметінің бас менеджеріне (ҚҚ) сақтауға тапсырылады, сонымен қатар сейфтің бір кілті КТжМД мамандарының қолында болады. Бұл жағдай лауазымдық өкілеттіктер шегінен шығу, процеТБДалық талаптардың бұзылуы және ақпараттық қауіпсіздік пен мүліктік құжат айналымы бойынша мүдделер қақтығысының жүзеге асқан тәуекелі болып табылады. Қажет болса, осы тәуекел бойынша түзету шаралары жоспарын, аудит қорытындысын немесе бақылау актісін дайындап бере аламын.

Тәуекел 5. Кепіл мүлкіне құқықты растайтын құжаттардың түпнұсқаларын жоғалту тәуекелі. Тәуекелдің ықтималдығы: аса жоғары, әсері: аса жоғары (B1).

Кепіл шарттары мен кепілге қатысты құжаттар қосымшасымен бірге АПП ҚҚ бас менеджеріне сақтауға өткізіледі, ал сейфтің бір кілті КТжМД мамандарының қолында болады. Мұндай жауапкершілікті бөлу кілттерге қол жеткізу мен құжаттармен (мысалы, ауыстыру, жоғалту немесе рұқсатсыз қол жеткізу) жасалуы мүмкін әрекеттерге байланысты сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін тудыруы мүмкін.

Ұсыныстар:

Тіркелген кепіл шарттары мен кепілге қатысты құжаттар ҚҚ бөлімінен БЕжБД бөліміне 6-бөлімнің 45 және 46-тармақшаларына сәйкес несиелік досьелерді қалыптастыру, жүргізу және сақтау

ережелеріне сай сейфте сақтау үшін өткізілуі тиіс. ҚҚ несиелік досьелердің ішкі нормативтік құжаттарға (ІНҚ) сәйкес сақталуын бақылауды қамтамасыз етуі қажет..

6. Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік

Серіктестіктің бухгалтерлік есебін жүргізуге уәкілетті тұлға – Серіктестіктің бас бухгалтері болып табылады. Бас бухгалтер келесі міндеттер үшін жауап береді:

- бухгалтерлік есеп жүргізу;
- қаржылық есептілікті жасау және ұсыну;
- есеп саясатын қалыптастыру;
- ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру және іске асыру;
- осы Есеп саясатының талаптарын сақтау;
- бухгалтерлік есеп мәселелері бойынша өзге де ішкі құжаттарды дайындау.

Бухгалтерлік қызметтің міндеті – Серіктестіктің қаржылық жағдайы, қызмет нәтижелері мен қаржылық жағдайындағы өзгерістер туралы толық әрі шынайы ақпаратты қалыптастыруды қамтамасыз ету. Бұл ақпарат жедел басқару және басшылық үшін, сондай-ақ оны инвесторлар, жеткізушілер, сатып алушылар, кредит берушілер, мемлекеттік органдар, банктер және өзге де мүдделі тұлғалар пайдалана алуы үшін қажет. Аталған міндет халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес жүзеге асырылады, ол қаржылық есептілікті құрастырудың принциптері мен қағидаларын белгілейді.

Серіктестіктің бухгалтерлік есебі Бас бухгалтер басқаратын дербес құрылымдық бөлімше арқылы жүзеге асырылады.

Серіктестік активтердің, міндеттемелердің, меншікті капиталдың, кірістер мен шығыстардың бар болуы мен қозғалысына байланысты операциялар мен оқиғаларды бухгалтерлік есептің шоттар жоспарына сәйкес қосарлы жазба әдісімен есепке алады.

Егер Серіктестік өз қызметінің ерекшелігіне байланысты қоғамдық мүдде ұйымы ретінде танылатын болса, Бас бухгалтер лауазымына кәсіби бухгалтер тағайындалуы тиіс.

Серіктестіктің басшылығы бухгалтерлік құжаттарға қол қою құқығы бар тұлғаларды анықтайды. Бұл ретте тұлғаның лауазымына, ақша сомасының мөлшеріне, қызмет саласына және операцияның мәніне байланысты қол қою құқығының иерархиясы белгіленуі мүмкін.

Электрондық қолтаңбаларды пайдаланатын Серіктестіктің лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес электрондық қолтаңбаларға қол жеткізу мен пайдалану құқығына қатысты тиісті сақтық және бақылау шараларын орнатуы қажет.

Серіктестіктің бухгалтерия қызметкерлерінің лауазымдық міндеттері лауазымдық нұсқаулықтармен реттеледі.

Серіктестікте бухгалтерлік есеп «1С: Кәсіпорын» (1С: Предприятие) атты компьютерлік бағдарламасы арқылы жүргізіледі.

Серіктестік әлі де басқа қаржы көздерін тартпай, мемлекеттік бюджеттік қаржыландыруға тәуелді болып отыр. Қаржыландыру 100% жергілікті бюджет

есебінен жүзеге асырылады.

Бухгалтерлік есепті жүргізу мен жеке қаржылық есептілікті дайындаудың негізгі міндеттері мыналар:

- Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасына сәйкес жедел басқару мен басшылық етуге, сондай-ақ инвесторлар, құрылтайшылар, жеткізушілер, несие алушылар, мемлекеттік органдар, банктер мен басқа да мүдделі тұлғалар пайдалана алуы үшін Серіктестіктің қаржылық жағдайы, қызмет нәтижелері мен қаржылық жағдайындағы өзгерістер туралы толық әрі шынайы ақпаратты қалыптастыру;
- Қазақстан Республикасының заңнамасы сақталуын және шаруашылық операциялардың мақсатқа сай болуын бақылау үшін ішкі және сыртқы қаржылық есептілік пайдаланушыларына қажетті ақпаратпен қамтамасыз ету;
- Шаруашылық қызметтің теріс нәтижелерінің алдын алу және қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ететін ішкі шаруашылық резервтерді анықтау;
- Мүліктің бар-жоғын және қозғалысын, сондай-ақ материалдық, еңбек және қаржы ресурстарын ұтымды пайдалануын бақылау.

Уақтылы шарт жасалмауы бухгалтерлік есепте, қаржылық және салықтық есептілікте бұрмаланған ақпараттың көрініс табуына алып келеді. Бастапқы есептік құжаттардың (актілер, есептер және т.б.) бухгалтерияға уақтылы тапсырылмауы да бухгалтерлік есепте, қаржылық және салықтық есептілікте бұрмаланған ақпараттың пайда болуына әкеледі. Бұл қосымша салықтық есептілікті тапсыру қажеттілігіне және Мемлекеттік кірістер органдарында Серіктестіктің тәуекел деңгейіне теріс баға берілуіне себеп болады.

Шешімдердің уақтылы қабылданбауы және тиісті өкімдік құжаттардың бухгалтерияға тапсырылмауы: қызметкерлерге еңбекақы, демалыс және жұмыстан шығу есептері бойынша төлемдерді уақтылы есептеудің; іссапар шығындары бойынша өтемақыларды уақтылы есептеудің; салықтар мен басқа да міндетті әлеуметтік төлемдерді бюджетке уақтылы есептеп, аударудың; еңбекке ақы төлеу шығындарын бухгалтерлік есепте уақтылы көрсетудің бұзылуына; Еңбек кодексі мен Салық кодексінің нормаларының бұзылуына және өсімпұлдардың туындауына әкеледі.

Серіктестіктің активтер құрылымы 01.01.2025 ж. жағдай бойынша:

- 1) «Алматы» МҚҰ ЖШС – Жарғылық капиталға 100% үлестік қатысу;
- 2) Ақша қаражаттары;
- 3) Негізгі құралдар.

Ішкі нормативтік құжаттардағы (ІНҚ) өзгерістер. 2024 жылы «Almaty Finance» ЖШС-нің «Төлемдерді келісу және жүзеге асыру қағидаларына» (бұдан әрі – Қағидалар) мынадай өзгерістер енгізілді:

- 1-қосымша (Төлемге өтінім), Серіктестік Басқармасының шешімімен (Басқарма хаттамасы №10, 08.11.2019 ж.) бекітілген нұсқасы күшін жойды, оның орнына жаңа редакцияда 1-қосымша бекітілді;
- Қағидалардың бүкіл мәтіні бойынша «Қаржы департаменті» деген сөз тіркестері «Бухгалтерлік есеп және бюджеттеу департаменті» деп өзгертілді.

Ішкі және сыртқы аудит:

2024 жылы «Almaty Finance (Алматы Финанс)» ЖШС-нің қаржылық есептілігіне Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес тәуелсіз сыртқы аудиттік тексеріс жүргізілді. Аудиттік тексерісті «Russell Bedford» ЖШС жүзеге асырды (*шарт «СПК «Алматы» АҚ – Серіктестіктің Жалғыз қатысушысы тарапынан жасалды*).

Аудит нәтижелері бойынша өрескел заңбұзушылықтар, қателіктер немесе сәйкессіздіктер анықталған жоқ. Қаржылық және бухгалтерлік есеп Халықаралық стандарттарға, заңнамаға және Серіктестіктің нормативтік құжаттарына сәйкес жүргізіледі. Талдау кезеңінде ішкі аудит жүргізілген жоқ.

Төлеушілермен тоқсан сайынғы және жылдық салыстыру актілері бастамашылар арқылы қол қойылады. Сондай-ақ, тоқсан сайынғы және жылдық салыстыру актілеріне несие әкімшілендіру және мониторинг департаментінің қызметкерлері қарыз алушылармен қол қояды. Жеткізушілермен және қарыз алушылармен тікелей байланыс жоқ. Бұл рәсім бухгалтерия тарапынан сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтады.

Тауарлар, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтер жеткізушілері төлемге арналған бастапқы құжаттарды уақтылы ұсынады.

Төлем және ақша қаражаттарын беру операциялары уәкілетті тұлғалардың санкциясынан кейін ғана жүзеге асырылады.

Жалақы. Бухгалтер жалақыны кадр қызметі ұсынған және бірінші басшы қол қойған жұмыс уақыты есебінің табеліне сәйкес нақты жұмыс істеген уақыты үшін есептеп, қызметкерге төлейді. Сыйақылар, демалыс төлемдері, сауықтыруға арналған төлемдер мен емделуге байланысты өтемақылар да тиісті нормативтік құжаттар негізінде есептеліп, төленеді. Әрбір қызметкерге ай сайын есеп айырысу парақшалары электрондық пошта арқылы жіберіледі.

Банк. Қарыз алушыларға қарыздар беру бухгалтерияға қол қойылған құжаттар (бұйрық пен хаттама) ұсынылғаннан кейін жүзеге асырылады, сондай-ақ қызметтік жазбалар «documentolog» ЭҚЖ (электрондық құжат айналым жүйесі) арқылы жолданады.

Жеткізушілер мен мердігерлерге төлемдер бірінші басшы қол қойған төлемге арналған өтінімдер бастамашылар тарапынан «documentolog» ЭҚЖ арқылы келіп түскеннен кейін жүзеге асырылады.

Банк арқылы келесі төлемдер жүргізіледі:

- Еңбекке ақы төлеу (жұмыс уақыты есебінің табелі негізінде);
- Салықтар мен ұсталымдарды төлеу 1С бағдарламасындағы деректерге сәйкес;
- Есеп беруші тұлғаға ақшалай қаражат аудару (қызметкерді іссапарға жіберу туралы бұйрық негізінде);
- «СПК «Алматы» АҚ алдындағы қарызды өтеу Шарттарға (Төлем кестесіне) сәйкес;
- Уақытша бос қаражатты депозитке орналастыру.
- Күн сайын басшылық үшін ақша қаражатының қозғалысы мен қалдықтары бойынша есептер қалыптастырылады.

Сатып алу. Бұл бөлімде ай сайын жеткізушілерден тауарлық-материалдық қорлардың (ТМК), негізгі құралдардың (НҚ) және қызметтердің келіп түсуі көрсетіледі. Сондай-ақ жеткізушілермен тоқсан сайынғы және жылдық

салыстыру актілеріне қол қойылады. Жеткізушілер төлем жүргізу үшін құжаттарды уақтылы ұсынады.

Негізгі құралдар мен ТМҚ есебі компания саясатына сәйкес жүргізіледі, жыл сайын НҚ мен ТМҚ-ға түгендеу жүргізіледі. Ешқандай бұзушылықтар анықталған жоқ, нақты қалдықтар 1С базасындағы есептік деректерге сәйкес келеді.

ТМҚ мен НҚ-ны есептен шығару және жылжыту бірінші басшы қол қойған қызметтік жазба «documentolog» ЭҚЖ арқылы келіп түскеннен кейін жүзеге асырылады.

Есептер. Бостандық ауданы бойынша МКК-на тоқсан сайын 200-форма және 300-форма тапсырылады;

Бостандық ауданы бойынша МКК-на жыл сайын 100-форма тапсырылады;

Ай сайынғы статистикалық есеп тапсырылып отырады.

Микрокредит беру. Ай сайын бухгалтерлік есепте берілген несиелер бойынша сыйақы есептеу көрсетіледі. Есеп ведомосын Несие әкімшілендіру және мониторинг департаменті ұсынады.

Қарыз алушылармен тоқсан сайынғы және жылдық салыстыру актілеріне қол қойылады.

Операциялар. Бұл бөлімде келесі көрсеткіштер ұсынылған:

- Ай сайын екінші деңгейлі банктерде РЕПО орналастырудан алынған сыйақы сомалары;
- Екінші деңгейлі банктердегі депозиттерден алынған табыс;
- Клиенттерге берілген қарыздар бойынша дисконт және дисконтты қалпына келтіруден алынған табыс (дисконттың амортизациясы);
- Берілген қарыздар бойынша резервтерді (провизияларды) қалыптастыру шығындары;
- Құнсыздану салдарынан болған залалды қалпына келтіруден түскен табыс;
- Дисконттың амортизациясы.

Дебиторлық берешек тарихын талдау нәтижесінде қарыздың негізгі себебі – тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді іске асыруға байланысты бастапқы құжаттардың (тауар-көлік жүкқұжаттары, қабылдау актілері, салыстыру актілері және т.б.) болмауы екені анықталды.

Тәуекел факторы. *Бастапқы құжаттармен расталмаған шаруашылық операцияларын бухгалтерлік шоттарда көрсету.*

6-тәуекел. Дебиторлық берешектің ұлғаюы, бухгалтерлік есеп пен баланс көрсеткіштерінің бұрмалануы, қаржылық нәтижеге теріс әсер ету.

Аталған тәуекел (В3) компанияның қаржылық жағдайына белгілі бір деңгейде әсер етуі мүмкін, алайда оның туындау ықтималдығы төмен, себебі келесі жағдайлар қамтамасыз етілген:

- Қарыз алушылармен тоқсан сайынғы және жылдық салыстыру актілеріне Несие әкімшілендіру және мониторинг департаментінің қызметкерлері қол қояды;
- Жеткізушілермен және қарыз алушылармен тікелей байланыс жоқ;
- Ақша төлемі мен қаражат беру операциялары уәкілетті тұлғалардың санкциясынан кейін ғана жүзеге асырылады;

- Тауарлар, жұмыстар мен қызметтер жеткізушілері төлемге арналған бастапқы құжаттарды уақтылы ұсынады;
- Жалақы есептеу Басқарма Төрағасы бекіткен жұмыс уақыты есебі табелінің негізінде жүзеге асырылады.

Аталған рәсімдер бухгалтерия тарапынан сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендетеді.

Ұсыныстар:

Шаруашылық операцияларды қарсы тараптар қол қойған бастапқы құжаттарды ұсыну арқылы міндетті түрде растау.

7. Серіктестік қызметінің құқықтық қамтамасыз етілуі.

Процестің негізгі мақсаты – Қазақстан Республикасының заңнамасы мен Серіктестіктің ішкі құжаттарының талаптарын сақтауын қамтамасыз ету, қолданылатын талаптарға сәйкес қызметті жүргізу, құқықтық тәуекелдердің алдын алу және оларды барынша азайту, сондай-ақ мүдделі тараптармен қарым-қатынаста Серіктестіктің құқықтары мен мүдделерін қорғау.

Серіктестік қызметінің құқықтық қамтамасыз етілуі келесі бағыттарды қамтиды:

- кредиттік және лизингтік қызметті құқықтық қамтамасыз ету;
- шаруашылық қызметті құқықтық қамтамасыз ету;
- Серіктестіктің мүдделерін құқықтық қорғау.

Серіктестіктің құқықтары мен заңды мүдделері бұзылған фактілер анықталған жағдайда, Құқықтық қамтамасыз ету департаменті (ҚҚД) сот органдарына талап-арыздар (өтініштер) беру арқылы талап қою жұмыстарын жүргізеді, сондай-ақ Серіктестікке талаптар қойылған жағдайда – берілген талаптарға жауап беру жолымен қорғану шараларын қабылдайды.

7-тәуекел. Әкімшілік жауапкершілікке тартылу және айыппұл салу тәуекелі.

Тәуекелдің ықтималдығы – рұқсат етілетін, әсері – рұқсат етілетін (С1).

Алматы қаласы бойынша Ревизиялық комиссияның бақылауында 2018 жылғы 28 қыркүйектегі №28 Нұсқама (4-тармақтың 2-тармақшасы) бар, оған сәйкес Серіктестікке дебиторлық берешекті өтеуді қамтамасыз ету тапсырылған. 2025 жылғы 1 сәуірдегі жағдай бойынша Серіктестіктің балансында мерзімі өткен өзге дебиторлық берешек көрсетілген. Аталған берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындар моделіне сәйкес 100% резерв құрылған.

Нұсқаманы орындамау Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 462-бабының 3-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке және айыппұл салуға әкелуі мүмкін.

Аталған Нұсқаманы орындау бірнеше жыл бойы ұзартылып келеді. Серіктестік дебиторлық берешекті өндіру бойынша барлық қажетті шараларды қабылдады. Осыған байланысты және келесі негіздер бойынша Алматы қаласы бойынша Ревизиялық комиссияға Нұсқаманы бақылаудан алып тастау туралы өтініш жолданды:

- 1) Қарыз алушылардың қайтыс болуына байланысты: КХ Рыққеков Ч.М. (Рыққеков Ч.М.), "А-Амир" ЖШС (Алимаганбетов Д.А.), "КХ Мурагер" ЖК

(Орынтаев Т.Е.);

2) "Компания Меркурий-Тараз" ЖШС-нің таратылып, тіркеуден алынуына байланысты;

3) "Lotus Capital" ЖШС және "Агро Люкс" шаруа қожалығы бойынша бастапқы құжаттардың және нақты берешектің болмауына байланысты;

4) "Парамоновское" ШҚ бойынша банкроттық өндірістің аяқталу сатысында болуына және құрылтайшы әрі директор Танкинов Е.К.-ден өндіру мүмкіндігінің болмауына байланысты;

5) Қарыз алушылар Жаманбаланов К.И. және Иконников С.А. бойынша істердің жеке сот орындаушыларының өндірісінде болуына байланысты;

6) "Інкэрәлі А&К" ЖШС және "SAE SSAG (CAECCAG)" ЖШС борышкерлері бойынша сот шешімдерін орындау мүмкін болмауына және банкроттық процесіне жұмсалатын қосымша шығындардың орынсыз болуына байланысты.

Тәуелсіз сыртқы аудит қорытындысы бойынша Компанияның бағалауына сәйкес, дебиторлық берешекті өндіру мүмкін емес және оны есептен шығару қажет.

ХҚЕС (IFRS) 9, 5.4.4-тармағына сәйкес, егер ұйымда қаржылық активтің барлығын немесе бір бөлігін қалпына келтіру бойынша негізделген үміттер болмаса, онда ол қаржылық активтің жалпы баланстық құнын тікелей азайтуы тиіс.

Аудиторлардың ұсынымы бойынша, қарызды өндіріп алу мүмкін еместігін растайтын құжаттар негізінде (салыстыру актілері, қарыз алушымен хат алмасу, борышкердің таратылғаны туралы қорытындылар және т.б.) дебиторлық берешекті есептен шығару қажет.

Қазіргі уақытта келесі мән-жайларға байланысты Серіктестіктің балансында тұрған үмітсіз дебиторлық берешекті есептен шығару мәселесін Серіктестіктің Жалғыз қатысушысының қарауына шығару үшін құжаттарды дайындау жұмыстары жүргізілуде: борышкердің банкротқа ұшырауы; борышкердің қайтыс болуы; талап қою мерзімінің өтіп кетуі; атқару құжатын уақытылы бермеу; берешектің бар екенін растайтын тиісті құжаттаманың болмауы.

Ұсыныстар:

Серіктестікке келесі мәселені Жалғыз қатысушының қарауына шығару ұсынылады: үмітсіз дебиторлық берешекті есептен шығару мүмкіндігі туралы, сондай-ақ 2018 жылғы 28 қыркүйектегі №28 Нұсқаманың 4-тармағының 2-тармақшасын Алматы қаласы бойынша Ревизиялық комиссияның бақылауынан алып тастау бойынша шаралар қабылдау қажет.

7.1 Сенімхаттарға қатысты

Серіктестік қызметкерлерінің өкілдік өкілеттіктерін құқықтық қамтамасыз ету мақсатында сенімхаттар ресімделеді. Құқықтық қамтамасыз ету департаменті (ҚҚД) сенімхат жобаларын қол қойылған бұйрықтың немесе Серіктестіктің құрылымдық бөлімшелерінің қызметтік жазба түрінде берген сұрауының негізінде дайындайды. Қызметтік жазбада міндетті түрде келесі деректер көрсетілуі тиіс: сенім білдірілген тұлғаның толық Т.А.Ә.; атқаратын лауазымы; сенімхаттың жоспарланған қолданылу мерзімі; сенімхат шеңберінде берілетін

өкілеттіктердің нақты тізімі.

Сонымен қатар, сенімхат жобасын келісу рәсімі мүдделі құрылымдық бөлімшелермен жүргізілмейді. Бұл өз кезегінде өкілеттіктердің мазмұнына әсер етуі мүмкін сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін, мүдделер қақтығысының әлеуетін, сондай-ақ қолданыстағы заңнаманың (оның ішінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулер бойынша) талаптарына сәйкестігін қамтамасыз етпеу қаупін тудырады.

Ұсыныс: Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің деңгейіне, ықтимал мүдделер қақтығысына әсер ететін өкілеттіктерді айқындау, сондай-ақ (оның ішінде, бірақ шектелмей) сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулер бөлігінде қолданыстағы заңнама талаптарына сәйкестікті қамтамасыз ету мақсатында, Құқықтық қамтамасыз ету департаментіне (ҚҚД) сенімхаттарды Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметімен келісу тәртібін көздеу ұсынылады.

8. Жобаларды несиелеу процестері.

Сыбайлас жемқорлық факторлары.

Жобаларды несиелеу процестері сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне бейім, себебі бұл жерде мынадай өкілеттіктердің жоғары шоғырлануы байқалады: өтінім қабылдау; қажетті құжаттарды жинау және қарастыру; бизнес-жобаның, кепілдіктің, кепілгерліктің бағалануы; жобаның болашағын есептеу; қарыз беру туралы қорытынды жасау; әлеуетті қарыз алушылармен тікелей байланыс және басқа да мүмкіндіктер.

Лауазымдық өкілеттіктер, келесі жағдайларға ықпал етуі мүмкін:

- өз өкілеттігі арқылы қарыз беру туралы шешімге әсер ету;
- құжаттарды жинау кезінде артық талаптар қою немесе жеткіліксіз құжаттармен өтінімді қабылдау (өкілеттікті асыра пайдалану);
- өз лауазымдық міндеттерін орындау үшін сыйақы талап ету (өкілеттікті асыра пайдалану, парақорлық);
- қарыз беруге оң шешім уәде етіп, сыйақы алып, өтінімді тіркемей қою (алаяқтық);
- өтініш берушімен сөз байласып, нормативтік талаптарды айналып өтіп, жеке мүддесінде оның пайдасына шешім қабылдау (қызметтік өкілеттікті теріс пайдалану);
- Қарыз алушының міндеттемелерін орындамауын жасыру.

Жобаның менеджеріне заңсыз сыйақы беру арқылы басшының қолы мен ұйымның мөрі қойылмаған қаржылық-шаруашылық қызмет туралы жалған құжаттарды қабылдату ықтималдығы бар. Мұндай жалған ақпарат кәсіпорынның қаржылық-шаруашылық қызметін бұрмалап, Заемщикке несие алуына негізсіз жағдай жасауға алып келуі мүмкін.

Толық емес және/немесе шындыққа сәйкес келмейтін құжаттар топтамасының ұсынылуы тәуекел-экспертиза сапасына теріс әсер етеді және Серіктестік тарапынан дұрыс емес шешім қабылдауға әкеп соғуы ықтимал. Қарыз досьесіне тіркелуі тиіс бастапқы, қол қойылған және мөр басылған қаржылық есептер несиелік әкімшілер мен аудиторлар тарапынан кейіннен тексерілетін негізгі құжаттар болып табылады. Кейіннен Қарыз алушы өз мәліметтерінің немесе

есептілігінің шынайылығынан бас тартуы мүмкін.

Жобаларды қаржыландыруға өтінім беру процесін бақылау нәтижелері

Қойылымдық сұрақтар	Жауаптар (факті бойынша)
Жобаларды қаржыландыруға өтінім қалай қабылданады?	Өтінім кредиттік менеджерге тікелей жүгінген кезде қағаз түрінде қабылданады.
Досье қалыптастыру тәртібі	Серіктестіктің кредиттік досьені қалыптастыру, жүргізу және сақтау ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады. Алайда бұл ережелерде техникалық процесс толық көрсетілмеген.
Өтінім беру тәсілі	Еркін түрде, талонсыз және тіркеусіз.
Өтінімді тіркеу тәсілі (қолмен, электронды)	Қолмен тіркеу режимінде.
Өтінімді кім және қалай тіркейді?	Өтінімдер ӘҚЕЖМСАБ (іс жүргізу бөлімі) арқылы тіркеледі. Тіркеу кредиттік менеджер өтінімді ұсынғаннан кейін жүргізіледі.
Өтінім қабылдау және қарау журнал-реестрі	ӘҚЕЖМСАБ-та өтінімдерді тіркеу журналы бар.
Өтінімді кім қабылдайды және өтінімді қабылдау туралы өтініш берушіге қандай да бір құжат беріле ме?	Өтінімді кредиттік менеджерлер қабылдайды, бірақ өтініш берушіге өтінімді қабылдау туралы ешқандай құжат берілмейді.

Жоғарыда көрсетілген кесте негізінде жобаны қаржыландыруға арналған өтінімді қарау және тіркеу процесі кредиттік менеджердің іс-әрекетіне тікелей тәуелді екені анық байқалады.

Бұл жағдай жүйелік тәуекелдерді арттыратынын 2024 жылдың мамыр айындағы нақты оқиға дәлелдейді: Кредиттеу департаментінің бұрынғы менеджері Нурланов Д.Г. тарапынан қызметтік өкілеттікті асыра пайдалану, алаяқтық және паракорлық фактісі орын алған. Атап айтқанда, аталған тұлға «А» ЖШС басшысынан 140 000 теңге көлемінде ақшалай қаражатты заңсыз жолмен иемденіп, несие беруге уәде берген. Осы оқиға барысында: Құжаттар белгіленген тәртіп пен регламенттен тыс жолмен қабылданған; Өтінім кіріс корреспонденциясын тіркеу журналында да, электрондық құжат айналымы жүйесінде де тіркелмеген; Осылайша, өтінім бойынша бақылау мен есеп жүргізу мүмкін болмаған.

Қызметтік тергеу қорытындысы бойынша ішкі нормативтік құжаттардың келесі бұзушылықтары анықталды:

- Қызметтік өкілеттіктерді теріс пайдалану және асыра пайдалану – лауазымдық өкілеттіктер мен оларға байланысты мүмкіндіктерді жеке материалдық пайда алу мақсатында пайдалану;
- Лауазымдық міндеттерді орындамау немесе тиісінше орындамау – өз міндеттерін уақтылы әрі сапалы орындамау не мүлде орындамау;
- Тікелей немесе әлеуетті мүдделер қақтығысы туралы ақпаратты жасыру және/немесе уақтылы, толық ашпау; Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі нұсқаулық талап
- тарын бұзу;
- Еңбек және орындаушылық тәртіпті бұзу;
- Ол дайындаған және/немесе келіскен құжаттардың сапасы, шынайылығы мен дұрыстығы, сондай-ақ құрылымдық бөлімшелер мен Серіктестік басшылығына ұсынылған ақпараттың нақтылығы..

Нурланов Д.Г.-ға қатысты тексеру және қызметтік тергеу материалдары процессуалдық шешім қабылдау мақсатында Алматы қаласы бойынша Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметке және Алматы қаласы Полиция департаментіне жолданды.

Лауазымдық өкілеттіктер мен несиелеу процестерін талдау нәтижесі келесі

сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің бар екенін көрсетеді:

8-тәуекел. Өкілеттікті теріс пайдалану тәуекелі (өтініш берушімен сөз байласу және оның мүддесін жеке мақсатта ілгерілету). Тәуекелдің ықтималдығы – жоғары, Әсер ету деңгейі – сыни (C2).

9-тәуекел. Алаяқтық тәуекелі (өзгенің мүлкін (ақшасын) алдау жолымен иемдену, яғни несиелік беру туралы оң шешім уәде етіп, қаражатты алу) – тәуекел жүзеге асқан. Тәуекелдің ықтималдығы – сыни, Әсер ету деңгейі – сыни (D1).

Сонымен қатар, аталған тәуекелдер Серіктестік үшін беделдік (репутациялық) тәуекелдерге алып келеді.

Ұсыныстар:

- 1) *Тәуекелдерді диверсификациялау: Несиелеу процесінде тәуекелдерді тек бір буынға жинақтамау; Рөлдер мен жауапкершіліктерді әрбір кезең (құжат қабылдау, сараптама, мақұлдау, келісімшарт жасау, мониторинг) бойынша тең және нақты бөлу арқылы тәуекел шоғырлануын болдырмау.*
- 2) *Менеджерге тәуелділікті азайту: Потенциалды заемшының өтінімін қарау барысындағы менеджердің ықпалын шектеу үшін несиелеу процестерін автоматтандыру; Өтінімдерді электронды түрде қабылдау және тіркеу, өтінімнің әрбір кезеңі бойынша бақылау тетіктерін енгізу; Нәтижесінде шешім қабылдау процесі дербестендірілмейді, ал адами факторға тәуелділік төмендейді.*

Сонымен қатар, талданған кезең ішіндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг нәтижелері бойынша теріс іскерлік беделі бар тұлғаларды несиелеу тәуекелдері анықталды.

10-тәуекел. Теріс беделі бар тұлғаларды қаржыландыру тәуекелі – яғни, сенімсіз серіктес болып табылатын, олардың адал еместігі расталған, оның ішінде сот органдарының шешімдерімен/үкімдерімен бекітілген күмәнді мәмілелерге немесе қаржылық алаяқтыққа қатысы бар тұлғалар. Тәуекелдің ықтималдығы – рұқсат етілетін, Әсер ету деңгейі – жоғары (D2).

Сипаттамасы: Коррупциогендік тәуекел факторы.

2024 жылғы 17 қазандағы №177 хаттамамен бекітілген Басқарма шешімімен «С» ЖШС-не 163,0 млн теңге көлемінде жобаға қаржыландыру ұсыну мақұлданды.

Қарыз алушы Р. («С» ЖШС басшысы), С. (ЖШС құрылтайшысы), сондай-ақ оның әкесі С. бұған дейін ҚР ҚК 190-бабы (алаяқтық) бойынша қылмыстық жауапкершілікке тартылған. Айыптау үкімі шығарылып, кейіннен күшін жойған, қылмыстық іс жүргізу тоқтатылып, сотталғандар ақталған.

Шығарылған үкімдерге сәйкес, Р. оған тағылған айыптар бойынша мемлекеттік қызметте басшы және лауазымды тұлға ретінде кәсіпкерлерден қарызға ақша алғанын жоққа шығармаған. Бұл жағдай сотпен қылмыстық құқықбұзушылық ретінде танылмағанымен, Жобаны қаржыландыру және іске асыру барысында сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің туындауына негіз болуы мүмкін.

Қарыз алушының басшысы мен құрылтайшысына қатысты сот процестері, айыптау және ақтау үкімдері туралы мәліметтер несиелік тәуекелдерді бағалау кезінде жағымсыз факторларды талдау үшін маңызды мәнге ие және олар жобаны қаржыландыруға өтінімді мақұлдау туралы уәкілетті орган шешіміне әсер етуі мүмкін еді.

Комплаенс-тексеру нәтижесі бойынша ұсынымдармен қорытынды жасалды. Түзету шаралары жоспарына сәйкес сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою бойынша шаралар қабылданды. Бас кредиттік келісім жасалмаған, қаржыландыру жүзеге асырылмаған.

Ұсыныстар:

Қауіпсіздік қызметі бұрын шығарылған сот үкімдері немесе қылмыстық не әкімшілік жауапкершілікке тартылғаны туралы өзге де мәліметтер болған жағдайда, соның ішінде ақтау үкімдері бойынша да, тәуекелдерді бағалай отырып, олардың бар екендігін қорытындыларда көрсетуі тиіс.

Мониторинг барысында келесі сыбайлас жемқорлық тәуекелдері де анықталды:

Тәуекел 11. Қылмыстық топтардың Серіктестік қызметіне әсер етуі мен ықпал ету тәуекелі (қауіпсіздікке сыртқы қауіптер), сондай-ақ қаржыландыруға өтінімді қарау үдерісіндегі беделге нұқсан келтіру тәуекелдері. Тәуекелдің ықтималдығы – рұқсат етілетін, әсері – рұқсат етілетін (D3).

Тәуекел сипаттамасы. Сыбайлас жемқорлық факторлары.

- «Е» ЖШС-нің жобаны қаржыландыруға берген өтінімін қарау барысында, белгіленген лимиттен асатын сома бойынша, бұрын кісі өлтіру, ысырап ету, бөтен мүлікті иемдену сияқты қылмыстар үшін сотталған, беделі жағымсыз делдалдар пайдаланылған. Қылмыстық топтың шешім қабылдауға ықпал ету әрекеті жасалған.
- Серіктестіктің лимитінен асатын сомаға қаржыландыру өтінімі қабылданған (Кредиттік саясаттың бұзылуы). Жауапты тұлғалар: несиелеу департаментінің қызметкерлері.
- Жобаны қаржыландыру үшін қажетті құжаттар қарыз алушының өтінімін ресімдемей тұрып алдын ала жиналған.
- Бизнес-жоспар Кредиттік саясатқа сәйкес қаржыландыруға жататын қызмет бағыттарына сәйкес келмеген.

Бұзушылықтар мен сәйкессіздіктер:

- Несиелеу департаменті директорының лауазымдық нұсқаулығы;
- Кредиттік саясат (6-бап, 6.6-тармақ);
- Серіктестіктің кредиттік досьесін қалыптастыру, жүргізу және сақтау қағидалары (7-бап, 7.2-тармақ).

Жауапкершілік. Несиелеу департаментінің директоры тәртіптік жауапкершілікке тартылды (ескерту жарияланды, мерзімі – 3 ай, №12-ОД бұйрығы, 2025 жылғы 14 наурыз).

Қабылданған шаралар:

- Жобаны қараудан бас тарту (шығыс №672-И, 2024 жылғы 10 желтоқсан). Жобаны қаржыландыру туралы шешім қабылданған жоқ;
- 2025 жылғы 13 наурыздағы ішкі нормативтік құжаттардың бұзушылықтары мен анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдері бойынша комиссиялық қызметтік тергеу;
- Ақпарат Серіктестіктің Бақылау кеңесіне және Басқармасына жолданды.

Ұсыныстар:

Жобаны несиелеу туралы өтініммен жүзінген жағдайда, кредиттік

менеджер өтініш берушінің жеке басын сәйкестендіруге, жеке басын куәландыратын құжаттарды, сондай-ақ заңды тұлғаның мүддесін білдіруге арналған сенімхаттарды талап етуі тиіс. Жеке басты куәландыратын құжаттар болмаған жағдайда немесе негізделген күмән туындаған жағдайда, ақпарат Қауіпсіздік қызметіне жолдануы тиіс..

9. Несиелік әкімшілендіру және мониторинг.

Сыбайлас жемқорлық факторлары.

Талдау кезеңінде несиелік әкімшілендіру және мониторинг үдерістерінде, сондай-ақ Бас кредиттік келісімдердің (Келісім) шарттарында келесі сыбайлас жемқорлық тәуекелдері мен факторлары анықталды.

Тәуекел 12. Дискрециялық өкілеттіктер (тәуекел іске асқан). Тәуекелдің ықтималдығы – рұқсат етілетін, әсері – жоғары (E1)..

Бас кредиттік келісімдердің 5.4-тармағы, 5.4.5-тармақшасына сәйкес, Қарыз алушы Заим берушіні төмендегі жағдайлар туралы кемінде 30 (отыз) күнтізбелік күн бұрын хабардар етуге міндетті:

- 1) тарату туралы;
- 2) қайта ұйымдастыру немесе банкроттық туралы;
- 3) қосылу, бірігу, бөліну, бөлініп шығу, қайта құру немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген қайта ұйымдастырудың өзге де нысандары арқылы қайта ұйымдастыру туралы;
- 4) қайта тіркелу туралы;
- 5) Қарыз алушының қатысушылары құрамының өзгеруі туралы;
- 6) Қарыз алушы басшысының ауысуы туралы;
- 7) құрылтай құжаттарына өзгерістер және/немесе толықтырулар енгізу туралы;
- 8) заңды мәртебесінің кез келген өзгеруі туралы;
- 9) орналасқан жерінің (мекенжайының) өзгеруі туралы;
- 10) бизнес жүргізу орнын өзгерту туралы.

Келісімнің 4.8-тармағына сәйкес, егер Қарыз алушы осы Келісімнің 5.4-тармағының 5.4.5-тармақшасында көзделген міндеттемелерін бұзған жағдайда, әрбір бұзушылық фактісі үшін Қарыз алушы бір жолғы 500 000 (бес жүз мың) теңге мөлшерінде айыппұл төлеуге міндетті.

Әрбір бұзушылық фактісі бойынша айыппұл санкцияларын Қарыз беруші Қарыз алушыға қолдануы мүмкін, бұл ретте бұзушылықтың ауырлық дәрежесіне, сондай-ақ Қарыз алушының осы Келісім бойынша өз міндеттемелерін бұзуы нәтижесінде Қарыз берушіге теріс салдардың болуына немесе болмауына байланысты шешім қабылданады.

Аталған талап дискрециялық сипатта, яғни лауазымды тұлға/тұлғалар өз қалауы бойынша әрекет етуге мүмкіндік алады, бұл өз кезегінде сыбайлас жемқорлық факторы болып табылады және айыппұл санкцияларынан босату туралы шешім қабылдауға ықпал етуі мүмкін. Сонымен қатар, кейбір қарыз алушыларға айыппұл санкциялары қолданылып, басқаларына қолданылмауы әділетсіздік тудырады, шағымдар мен наразылықтарға себеп болады.

5.4-тармақтың 5.4.5-тармақшасында көзделген бұзушылықтар туындаған жағдайда, Несиелік әкімшілендіру және мониторинг департаменті айыппұл санкцияларын қолдану мәселесін Серіктестік Басқармасының қарауына

жібереді, яғни дербес шешім қабылдамайды.

Ұсыныстар:

НӘЖМД және КСДД осы Келісімнің **4.8-тармағында көзделген айыппұл санкцияларын қолдануды өз қалауы бойынша айқындауға мүмкіндік беретін құқықты алып тастау мәселесін қарастыруы тиіс.

Тәуекел 13. Салықтар мен бюджетке міндетті төлемдерден жалтару тәуекелі. Тәуекелдің ықтималдығы – жоғары, әсері – сыни (Е2).

Бас кредиттік келісімнің 5.4.9-тармақшасына сәйкес, Қарыз алушы белгіленген мерзімдерде жаңа жұмыс орындарын құруы және жұмысқа қабылданған қызметкерлерге екінші деңгейдегі банктердегі карточкалық шоттарына жалақы төлеуге, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес салықтар мен басқа да міндетті төлемдерді бюджетке төлеуге міндетті.

Серіктестіктің берілген қарыздарды мониторинг жүргізу және проблемалық қарыздармен жұмыс жүргізу қағидаларына енгізілген өзгерістер мен толықтыруларға сәйкес, Қарыз алушылардан www.enbek.kz электрондық еңбек биржасынан жаңа қызметкерге қатысты анықтамаларды талап ету қажет; («Almaty Finance» ЖШС-нің сұранысы бойынша Қарыз алушылар enbek.kz сайтындағы анықтамаларды жаңартуы тиіс, бұл арқылы сұраныс күніне қарай құрылған жұмыс орындарын растайды).

✓ Жұмыс орындарын құру мен жалақыны, оның ішінде әлеуметтік салықтарды төлеу фактісін жасау үшін жалған әсер тудыру мақсатында жұмыс орнының бар екенін растайтын бұрыннан жалған құжаттарды (мысалы, еңбек биржасынан жалған анықтамалар) ұсыну тәуекелі бар. Мұндай деректерді бақылауға жауапты қызметкерлер бұзушылықтарды жасыруға немесе Қарыз алушыларға жалған ақпарат ұсынуға жәрдемдесуге азғырылуы мүмкін.

✓ Электрондық еңбек биржасынан (www.enbek.kz) берілетін жаңа жұмыс орындары туралы анықтамалар қолдан жасалуы мүмкін. Егер осы анықтамаларды бақылауға жауапты қызметкерлер олардың шынайылығын тексеруді елемесе немесе жалған құжаттарды жасау процесіне қатысса, бұл жағдай сыбайлас жемқорлық тәуекелін туындатады.

✓ Жалған анықтамаларды пайдалану Қарыз алушылардың өз міндеттемелерін нақты орындамағанына қарамастан, кредиттер немесе өзге де шарттарды алуына алып келуі мүмкін. Сонымен қатар, мұндай құжаттарды тексерумен айналысатын тұлғалар егер фальсификацияға қатысса, жеке пайда көру мақсатында әрекет етуі ықтимал.

Қарыз алушылардың есептілігінде салықтар мен міндетті төлемдердің төленбеуі немесе олармен манипуляция жасау фактілері жасырылуы мүмкін, әсіресе салық заңнамасының сақталуын бақылау тиімсіз болған жағдайда. Мұндай жағдайда сыбайлас жемқорлық тәуекелі нақты шығындарды жасыру, жалған есептілікті жасау немесе салықтан жалтару түрінде көрінуі мүмкін.

Ұсыныстар: 1) ***НӘЖМД және ҚСДД тарапынан Қарыз алушылардың өз міндеттемелерін орындауын растайтын құжаттардың – еңбек биржасынан алынған анықтамалардың, жалақы төлеу туралы мәліметтердің, зейнетақы қорының үзінді көшірмелерінің және басқа да құжаттардың шынайылығын міндетті түрде тексеру.***

2) ***Құжаттар пакетіндегі деректердің анық еместігі мен толық болмау***

тәуекелдерін азайту мақсатында, бастамашы бөлімше ұсынылатын құжаттардың толықтығын қамтамасыз етуі қажет. Сонымен қатар, құжаттардың шынайы болуын қамтамасыз ету үшін «түпнұсқамен салыстырылды» мөрін енгізу және пайдалануды, сондай-ақ қабылдаған қызметкердің қолымен «көшірме дұрыс» деп куәландыруды енгізу ұсынылады. Бұдан бөлек, Серіктестіктің ішкі нормативтік құжатына сәйкес міндетті түрде ұсынылуы тиіс құжаттар тізбесін қатаң сақтау қажет.

(2021 жылғы 30 шілдедегі Жобаларды қаржыландыру қағидалары, 5 және 7-тармақтар, №1 қосымша; 2021 жылғы 31 мамырдағы Кредиттік саясат, 6 және 8-тармақтар; 2022 жылғы 30 маусымдағы Лауазымды тұлғалар мен қызметкерлердің мүдделер қақтығысының алдын алу және реттеу саясаты, 7-тармақ; 2023 жылғы 8 ақпандағы Қызметкерлерге арналған сыбайлас жемқорлық пен коммерциялық парақорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі нұсқаулық).

Тәуекел 14. Бюджеттік қаражатты мақсатсыз және тиімсіз пайдалану, Серіктестік алдындағы міндеттемелерді уақтылы орындамау. Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыру (ақша жылыстату), терроризмді, есірткі бизнесін, заңсыз майнингті, өзге де қылмыстық схемаларды және капиталды заңсыз шығаруды қаржыландыру. Тәуекелдің ықтималдығы – рұқсат етілетін, әсері – сыни (F1).

Кредиттік тәуекелдер және мониторинг департаменті (КТЖМД) 2022 жылғы 2 ақпанда бекітілген «Берілген кредиттерді мониторинг жүргізу және проблемалық қарыздармен жұмыс істеу қағидаларының» 4 және 5-тармақтарын бұза отырып, шамамен 2 жыл бойы әрекет етуші Қарыз алушылардың қаржылық-шаруашылық қызметіне кеңейтілген қаржылық мониторинг (КҚМ) жүргізбеген. Кеңейтілген қаржылық мониторинг (КҚМ): алынған кредиттік қаражаттың мақсатсыз және тиімсіз пайдаланылуын, Серіктестік алдындағы міндеттемелердің уақтылы орындалмауын анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, КҚМ — қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (ақша жылыстатуға), терроризмді, есірткі бизнесін, заңсыз майнингті, өзге де қылмыстық схемалар мен капиталды заңсыз шығаруға қарсы іс-қимыл бойынша ішкі бақылаудың тиімді тетігі болып табылады.

Қаржылық есептілікке, құрылысқа қатысты іске асырылып жатқан жобаларға, жобалық-сметалық құжаттамаға, нақты орындалған жұмыстар көлеміне және құрылыс материалдарының құнына қатысты жан-жақты және құзыретті бағалаумен толыққанды талдау жүргізілмейді. Шығыстар тек Қарыз алушы ұсынған есептер мен орындалған жұмыстар актілері негізінде расталады.

Серіктестік алынған қарыз қаражаты Қарыз алушылардың қаржылық жағдайына, салықтар мен басқа да міндетті төлемдердің бюджетке төленуіне оң немесе теріс әсер еткені жөнінде толық ақпаратқа ие емес. Жобаның мультипликативтік әсері мен кәсіпкерлікті дамыту бойынша бағдарламалық мақсаттарға қол жеткізілгені жөнінде түсінік қалыптаспаған.

Мониторинг тек Қарыз алушы ұсынған құжаттарды зерделеумен, жобалардың нысандарын және іске асыру орындарын сырттай қараумен шектеледі, жұмыс орындарын құру міндеттемелерінің орындалуы, жалақыны есептеу мен төлеу,

салықтар мен басқа да міндетті төлемдердің толық әрі уақтылы төленуі, қаржылық жағдайды мұқият және терең талдау жүргізілмей отыр.

Қаржылық мониторингтің болмауы немесе тиімсіздігі заңнаманың бұзылуына алып келуі, сондай-ақ бөлінген мемлекеттік бюджет қаражатын тиімді пайдалану бойынша мақсатты және индикативтік көрсеткіштердің орындалуына теріс әсер етуі мүмкін.

Несиелеу және мониторингтің барлық кезеңдері мен үдерістерін автоматтандырудың объективті қажеттілігі туындап отыр.

Ұсыныстар.

1) Қарыз қаражатын игеру және мақсатты пайдалану бойынша міндеттемелердің орындалуына мониторинг жүргізуді болашақта автоматтандырылған форматқа көшіру ұсынылады. Бұл адам факторы мен сыбайлас жемқорлықтық келісім тәуекелін шектеу мақсатында қажет. Сонымен қатар, мультипликативтік әсер туралы мәліметтердің болмауына байланысты деректердің үнемі өзектендіріліп отыруын қамтамасыз ету үшін де автоматтандыру маңызды.

2) Әрекет етуші Қарыз алушылар жобаларының қаржылық-шаруашылық қызметіне кеңейтілген қаржылық мониторинг (КҚМ) жүргізуді енгізу қажет. Қаржылық мониторинг функциясын объективтілік пен тәуелсіздікті қамтамасыз ету және мүдделер қақтығысын болдырмау мақсатында басқа құрылымдық бөлімшеге беру мүмкіндігін қарастыру ұсынылады..

10. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі жұмысты ұйымдастыру

Серіктестікте Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарына, Жалғыз қатысушының корпоративтік құжаттарына және сыбайлас жемқорлықпен күрес бойынша халықаралық ұйымдардың озық тәжірибелеріне сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы менеджмент жүйесін дамыту бойынша жоспарлы жұмыс жүргізілуде, атап айтқанда:

- сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік мәдениетін қалыптастыру («жоғарыдан берілетін үн» қағидаты);
- сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау;
- сыбайлас жемқорлық тәуекелі жоғары салаларда ішкі бақылау жүйесімен қамтамасыз етілген саясаттар мен рәсімдер;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы сақтау;
- ақпараттық коммуникация және оқыту;
- бастамашыл хабардар ету жүйесі;
- сыбайлас жемқорлық фактілерін анықтау, жолын кесу және тергеп-тексеру;
- үшінші тараптармен өзара әрекеттесу.

Серіктестік Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының сақталуын қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шараларды қабылдауда. Серіктестіктің комплаенс қызметі құрамында 1 штаттық бірлік бар.

Серіктестік пен Жалғыз қатысушының комплаенс функциясы арасындағы

функционалдық өзара әрекет қамтамасыз етіледі.

Комплаенс функциясы сондай-ақ «Микроқаржылық ұйым «Almaty»» ЖШС (ішкі бағынышты ұйым) деңгейінде де жүзеге асырылады, оның құрамында сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің бас менеджері лауазымы бойынша 1 штаттық бірлік бар.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметінің қызметі келесі ішкі нормативтік құжаттарға негізделген:

- «Almaty Finance» ЖШС-нің (Алматы финанс) сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат (2025 жылғы 28 наурыздағы Бақылау кеңесінің шешімімен бекітілген, №10 хаттама);
- «Almaty Finance» ЖШС-нің (Алматы финанс) лауазымды тұлғалар мен қызметкерлердің мүдделер қақтығысын алдын алу және реттеу саясаты (2024 жылғы 27 мамырдағы Бақылау кеңесінің №4 шешімі);
- «Almaty Finance» ЖШС-нің (Алматы финанс) қызметкерлеріне арналған сыбайлас жемқорлық пен коммерциялық паракорлыққа қарсы нұсқаулық (2023 жылғы 8 ақпандағы Басқарма шешімі, №19 хаттама);
- Серіктестік қызметіндегі сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтар туралы хабарлаған қызметкерлерді формальды және бейформальды санкциялардан қорғау жөніндегі нұсқаулық (2022 жылғы 2 желтоқсандағы Басқарма шешімі, №151 хаттама);
- «Almaty Finance» ЖШС-нің (Алматы финанс) қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (ақша жылыстату) және терроризмді қаржыландыруға қарсы ішкі бақылау қағидалары (2019 жылғы 16 қазандағы Басқарма шешімі, №8/1 хаттама);
- Корпоративтік этика кодексі (2021 жылғы 21 желтоқсандағы Басқарма шешімімен бекітілген, №174 хаттама; 2023 жылғы 2 мамырдағы өзгерістермен, №61 хаттама);
- «Almaty Finance» ЖШС-нің (Алматы финанс) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметінің ережесі (2024 жылғы 28 маусымдағы Басқарма шешімі, №95 хаттама);
- «Almaty Finance» ЖШС-нің (Алматы финанс) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметінің бас менеджерінің лауазымдық нұсқаулығы (2024 жылғы 26 сәуірдегі Басқарма шешімі, №65 хаттама).

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметі өз өкілеттіктерін Серіктестік атқарушы органы мен лауазымды тұлғаларынан тәуелсіз жүзеге асырады, Наблюдательный кеңеске есепті болып табылады және Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының талаптарының сақталуын қамтамасыз етуде тәуелсіз болып табылады.

Комплаенс бағдарламасы, қызметтің негізгі көрсеткіштері және комплаенс қызметінің есептері Бақылаушы кеңес арқылы бекітіледі, бұл атқарушы органның ықпал ету мүмкіндігін жояды.

Серіктестік сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметі «Almaty Finance» ЖШС-нің сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатын жаңа редакцияда әзірлеп, бекітті (2025 жылғы 28 наурыздағы Наблюдательный кеңес шешімі, №10 хаттама).

Жаңа редакциядағы саяси негізгі жаңалықтар:

- Іскерліктің тұрақты дамуының маңызды шарттарының бірі – Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасын қатаң сақтау;
- Серіктестік адал емес және заңға қарсы бизнес жүргізу әдістерін қатаң қабылдамайтынын мәлімдейді және сыбайлас жемқорлыққа қарсы менеджмент жүйесін құру кезінде халықаралық ISO 37001:2016 стандартының «Парақорлықпен күрес менеджмент жүйелері. Талаптар мен пайдалану бойынша нұсқаулық» талаптарын барынша орындауға ұмтылады.

Саясатта төмендегілер белгіленеді:

1. Серіктестіктегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің негізгі қағидалары;
2. сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтардың алдын алу жөніндегі басқару және ұйымдастырушылық негіздер;
3. сыбайлас жемқорлық әрекеттерінің алдын алу мен минимизациялау бойынша іс-шаралар;
4. бұзушылық фактілері бойынша комплаенс тексерістерін жүргізу;
5. қызметкерлерде Қазақстан Республикасының заңнамаларын және Серіктестік қызметін реттейтін ішкі нормативтік құжаттарды қатаң сақтау мәдениетін қалыптастыру;
6. Серіктестікте сыйлықтарды қабылдау, сыйлау, қонақжайлылық актілерін көрсету және қабылдауға қатысты жалпы қағидалар, сондай-ақ сыйлықтарды тіркеу және қонақжайлылық актілерін көрсету кезінде құрылымдық бөлімшелердің қызметі.

Саясаттың негізгі мақсаты — Серіктестік лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің мінез-құлықтағы жоғары стандарттарға беріктігін қамтамасыз ету, ашық және адал бизнес жүргізу, іскерлік беделді нығайту және Серіктестікке сенімді арттыру. Саясаттың нормалары мен Іскерлік этика кодексінің талаптары өзара толықтырады.

Саясат барлық байланысқан тұлғаларға, соның ішінде аутстаффинг қызметкерлеріне де, Серіктестік лауазымды тұлғалары мен қызметкерлеріне таныстырылып, олар тарапынан қатаң сақталуы міндетті.

Серіктестік өзінің контрагенттеріне Саясат талаптарын ұстануды және өз қызметкерлері арасында осы талаптардың сақталуын қамтамасыз етуді ұсынады.

Сыбайлас жемқорлық және санкциялық тәуекелдерді азайту және жою мақсатында Серіктестік келісім-шарттарына контрагенттің сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың талаптарын орындауға міндеттенетін антисыбайлас жемқорлықтық тармақ енгізіледі.

Сонымен қатар, келісім-шарттарға контрагенттің Еуропалық Одақ, Ұлыбритания, АҚШ, басқа шетел мемлекеттері және/немесе халықаралық ұйымдардың санкциялық тізімдерінде жоқтығын кепілдейтін санкциялық тармақ енгізіледі.

Сондай-ақ, 2024 жылғы 27 мамырдағы Наблюдательный кеңес шешімімен №4 хаттамамен бекітілген «Almaty Finance» ЖШС-нің (Алматы финанс) лауазымды тұлғалар мен қызметкерлердің мүдделер қақтығысын алдын алу және реттеу саясаты әзірленді және бекітілді.

Барлық құрылымдық бөлімшелердің ережелері мен лауазымдық нұсқаулықтарына (*басқарманың 2024 жылғы 28 маусымдағы №95 шешімі*) қызметкердің жауапкершілігін көздейтін қосымша нормалар енгізілді:

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі нұсқаулықтың талаптарын бұзу;
- заңнамада қарастырылған сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтар;
- лауазымдық өкілеттіктерді теріс пайдалану және лауазымдық өкілеттіктерді асыра пайдалану;
- мүдделер қақтығысының нақты немесе ықтимал болуы туралы мәліметтерді жасыру және/немесе дер кезінде толық ашпау.

Серіктестіктегі комплаенс функциясының міндеттерінің бірі – комплаенс-тәуекелдерді бағалау, оның ішінде ішкі рәсімдер, процестер мен құжаттарда сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарының туындауына ықпал ететін еркін түсіндіруге болатын нормалар мен өкілеттіктердің бар-жоғын талдау болып табылады.

Атап өту қажет, 2017 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңына елеулі өзгерістер енгізілді. Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) Төрағасының 2020 жылғы 28 қаңтардағы №22 бұйрығымен сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг жүргізудің жаңа қағидалары бекітілді, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2016 жылғы 19 қазандағы №12 бұйрығымен бекітілген ішкі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау жөніндегі типтік қағидаларға 2023 жылғы 16 қаңтардағы №21 бұйрықпен өзгерістер енгізілді (*2023 жылғы 4 ақпаннан бастап күшіне енді*).

Сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарының алдын алу және олардың жасалуына ықпал ететін алғышарттарды дер кезінде жою мақсатында Серіктестік ішінде «сенім телефоны» жұмыс істейді: жұмыс телефоны: +77074711199; +7(727)2220150 (ішкі 121); ұялы телефон: +77017115410; электрондық пошта: antikor@almf.kz. Бұл байланыс арналары арқылы қолданыстағы заңнаманы, соның ішінде сыбайлас жемқорлық әрекеттерін, ықтимал алаяқтық жағдайларын, заңсыз немесе адал емес әрекеттерді Серіктестік қызметкерлері немесе онымен ынтымақтастықтағы үшінші тұлғалар тарапынан бұзуға қатысты болжамды фактілер туралы хабарлауға болады.

Талданып отырған кезеңде басшылық атына бір ғана өтініш (*кіріс №536, 08.08.2024 ж.*) келіп түсті. Онда бұрынғы бас менеджер Нұрланов Д.Г. тарапынан қорқытып алу жағдайы туралы айтылған (*онымен жасалған еңбек шарты 2024 жылғы 26 шілдедегі №28-ЖҚ бұйрығымен бұзылды*). Ол «Жобаларды қаржыландыру қағидаларын» бұзып, алғашқы құжаттарды тіркеу журналына сәйкес келмейтін тәртіпте және тіркеусіз қабылдап, жеке мүддесін көздей отырып, алаяқтық жолмен «Али А.А.» ЖШС клиенті – Досхожина А.А.-дан заңсыз түрде 140 000 теңге сомасында ақшалай сыйақы алған.

Аталған факт бойынша қызметтік тексеру жүргізіліп, материалдар Алматы қаласы бойынша Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметке жолданды, кейіннен

олар Алматы қаласының Полиция департаментіне жіберілді (*алаяқтық, шығыс №12-5-2/ЗТ-С-54, 16.08.2024 жс.*).

Серіктестіктің комплаенс бағдарламасы жыл сайын Бақылау кеңесімен бекітіледі. Структуралық бөлімшелердің қызметіне тұрақты түрде сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг жүргізіледі, оның ішінде Қарыз алушылардың объектілеріне жоспардан тыс іссапарлар ұйымдастырылады.

Қажеттілік туындаған жағдайда үміткерлердің аффилирленген байланыстарына тексеріс жүргізіледі. Реттеуші талаптарға сәйкес уәкілетті мемлекеттік органдарға есептілік беріледі.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметінің қызметкері басқару және атқарушы органдардың отырыстарына дауыс беру құқығынсыз қатысады. Әрбір шешім мен хаттама сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтау мақсатында зерделеніп, талданады.

2024 жылы Серіктестікте ISO 37001:2016 халықаралық стандартына («Парақорлыққа қарсы менеджмент жүйелері. Қолдануға қойылатын талаптар мен ұсынымдар») сәйкес парақорлыққа қарсы менеджмент жүйесін қалыптастыру шеңберінде алдын ала сертификаттау аудиті жүргізілді. Аудитордың қорытындылары алынды, барлық ішкі нормативтік құжаттар мен процестер ISO 37001 халықаралық стандартының талаптарына сәйкес келтірілді. Алдағы уақытта уәкілетті орган тарапынан ISO 37001 стандарты бойынша сертификаттау жоспарланып отыр.

10.1 Сыбайлас жемқорлыққа қарсы оқыту

Серіктестіктің комплаенс қызметі бизнесті этикалық жүргізу мәдениетін және сыбайлас жемқорлықты қабылдамау қағидаттарын дамыту бойынша жұмыс жүргізеді.

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының 9-бабына сәйкес, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру – бұл сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің өз өкілеттігі шегінде қоғамда сыбайлас жемқорлықты қабылдамауды бейнелейтін құндылықтар жүйесін сақтауға және нығайтуға бағытталған қызметі болып табылады және бұл қызмет білім беру, ақпараттық және ұйымдастырушылық сипаттағы кешенді іс-шаралар арқылы жүзеге асырылады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру мақсатында Серіктестік қызметкерлері үшін бекітілген Оқыту іс-шаралары жоспарына сәйкес тұрақты түрде сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы түсіндіру сабақтары өткізіледі.

Осылайша, 2024 жылы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметі сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларды күшейту және сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама нормаларын түсіндіру мақсатында басшылықтың қатысуымен келесі тақырыптар бойынша 4 оқыту іс-шарасын өткізді:

1. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі «Әкімшілік құқықбұзушылық туралы» Кодексі (әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтар).
2. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының негізгі ережелері.
3. «Almaty Finance» ЖШС (Алматы финанс) қызметкерлеріне арналған

сыбайлас жемқорлыққа және коммерциялық парақорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі Нұсқаулық.

4. «Almaty Finance» ЖШС (Алматы финанс) қызметкерлері мен лауазымды тұлғалары арасындағы мүдделер қақтығысының алдын алу және оны реттеу саясаты.

5. «Almaty Finance» ЖШС (Алматы финанс) қызметкерлері мен лауазымды тұлғалары арасындағы мүдделер қақтығысының алдын алу және оны реттеу саясаты.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы білу деңгейін тексеру мақсатында тестілеу жүргізілді, сұрақтар мен жауаптар әзірленіп, қорытынды бағалар қойылды.

Жаңа жыл мерекелері қарсаңында Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметі қызметкерлерге сыйлықтар беруге және қабылдауға тыйым салу қажеттілігі, сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтар үшін заңнамалық шектеулер туралы еске салу хаттарын жолдады. Хатта қарыз алушылар мен контрагенттер тарапынан болуы мүмкін арандатушылық әрекеттерге бой алдырмауға, қырағы болуға, өз қауіпсіздігін сақтауға және корпоративтік этика нормаларын қатаң ұстануға шақырылды.

2025 жылғы 27 наурызда Серіктестік қызметкерлері үшін «Almaty Finance» ЖШС (Алматы финанс) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметінің тұсаукесері өткізілді. Іс-шарада қызметтің құқықтық негіздері, негізгі элементтері, негізгі қағидаттары мен функциялары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жүйесі, алдын алу құралдары, коммуникация, өтініштерді қарау тәртібі және практикалық қызметте қолдануға арналған басқа да маңызды аспектілер таныстырылды.

Оқыту іс-шараларына қатысу:

-«Заң және тәртіп: әділдіктің басты қағидаты». 2025 жылғы 21 ақпанда УПИ, Әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациясы (ӘКК) және еншілес ұйымдардың бастамасымен және ұйымдастыруымен Алматы қаласы бойынша Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі департаменті бастығының бірінші орынбасары Ғалымов Е.С. және Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің экс-төрағасы, «Altyn Bank» Директорлар кеңесінің төрағасының кеңесшісі Шпекбаев А.Ж.-мен кездесу өтті.

-«Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс мектебі және әдеп жөніндегі уәкіл мектебі». 2025 жылғы 20 наурызда бұл іс-шара Алматы қаласы бойынша Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі департаменті, Алматы қаласы бойынша Мемлекеттік қызмет істері департаменті, «Adaldyq Alany» жобалық кеңсесі және қоғамдық бірлестіктердің ұйымдастыруымен өткізілді.

Алматы қаласы бойынша Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметінің (2025 жылғы 26 ақпандағы №44.4-44.10/797-II) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шаралары, мемлекеттік қызметшілер тарапынан мүдделер қақтығысының анықталған фактілері және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 680-бабын қолдану жөніндегі сот тәжірибесі туралы ақпараттары мен ұсынымдары серіктестіктің лауазымды тұлғалары мен қызметкерлеріне қол қойғызу арқылы таныстырылды және жеткізілді (мемлекеттік органдар басшыларының мүдделер қақтығысын

болдырмау және/немесе реттеу шараларын қабылдамауы, сонымен қатар сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын қабылдамауы ретінде қарастырылады).

«Almaty Finance» ЖШС-нің (Алматы финанс) ресми сайтында – <https://almatyfinance.kz/antikor/> – Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметі бөлімі жұмыс істейді. Онда Серіктестіктің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелерін реттейтін ішкі нормативтік құжаттары, өткізілген іс-шараларға шолу, сондай-ақ 2025 жылғы ішкі сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне талдау жүргізудің (СЖІТ) басталғаны туралы ақпарат жарияланған.

Ұсыныстар:

1) Серіктестікке (СП, ӘҚЕжМСАБ, АКС) қызметкерлер арасында кемсітушілікке жол бермеу мәселелері бойынша тұрақты ашық диалог жүргізу, сондай-ақ үнемі оқыту іс-шараларын өткізу ұсынылады.

2) ӘҚЕжМСАБ пен АКС жаңадан қабылданған Серіктестік қызметкерлерін Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасы мен комплаенс мәселелері бойынша ішкі нормативтік құжаттар жөнінде кіріспе нұсқаулықтан өту үшін антикоррупциялық комплаенс-қызметке жолдауы қажет.

11. Ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару жүйесі. Талдау нысанының ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметінен туындайтын өзге де мәселелер. Басқарма мәселелері.

Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесі Басқарманың 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №149 шешімімен бекітілген тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саясаты негізінде жұмыс істейді.

Аталған Саясат Серіктестіктегі корпоративтік тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастырудың негізгі қағидаттары мен тәсілдерін, сондай-ақ құрылымдық бөлімшелердің тәуекелдерді өзіндік бағалау жүргізу тәртібін айқындайды.

Өзіндік бағалау нәтижесінде алынған мәліметтер ББД дайындайтын есепте көрініс табады, есепте келесі мәліметтер көрсетіледі:

- 1) Анықталған тәуекелдердің тізбесі;
- 2) Олардың туындау себептері;
- 3) Тәуекелдер картасы;
- 4) Анықталған тәуекелдерді азайту бойынша іс-шаралар жоспары.

Талдау кезеңі ішінде Серіктестікте тәуекелдер тізілімі мен тәуекелдер картасы бекітілмеген.

Ұсыныстар: *Құрылымдық бөлімшелерге тәуекелдерді өзіндік бағалаудан өткізу ұсынылады. ТБД тәуекелдер тізілімін және тәуекелдер картасын әзірлеп, уәкілетті органда бекітуді қамтамасыз етуі қажет.*

Басқарманың қызметі Серіктестік Жарғысы, «Алматы» Өлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациясы» АҚ Директорлар кеңесі атынан Жалғыз қатысушының 2021 жылғы 14 маусымдағы №10 шешімі және Директорлар кеңесінің 2019 жылғы

23 тамыздағы №11 шешімімен бекітілген Басқарма туралы Ереже негізінде жүзеге асырылады.

Қарыз алушылар жобаларын қаржыландыруды мақұлдау мәселелерін қарау және шешім қабылдау кезінде Басқарма Несие беру департаменті, Корпоративтік талдау және мониторинг департаменті, Жобаларды сүйемелдеу департаменті, Қауіпсіздік қызметі және Тәуекелдерді басқару департаменті ұсынған қорытындыларға сүйенеді.

Бұл ретте құрамында импорттық-экспорттық операциялар бар жобалар бойынша сыбайлас жемқорлық тәуекелдері немесе санкциялық тәуекелдерді анықтау мақсатында антикоррупциялық қызметтің қорытындысы сұратылмайды.

Анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдері:

15-тәуекел. Жеке жауапкершіліктен жалтару тәуекелі (тәуекел жүзеге асқан). Тәуекелдің ықтималдығы – рұқсат етілетін, әсері – рұқсат етілетін (F2). Антикоррупциялық мониторинг аясында 2024 жылға арналған Серіктестік Басқармасының хаттамалары мен шешімдері зерделеніп, талдау жүргізілді. Барлығы 233 хаттама мен шешім зерттелді. Ақпарат Drive платформасында орналастырылған ақпараттық қалтадан, сондай-ақ 2024 жылғы Басқарма хаттамалары мен шешімдерінен алынды.

Осы құжаттарға жасалған талдау көрсеткендей, кейбір құрылымдық бөлімшелердің құзырына кіретін мәселелер Басқарма деңгейінде қарастырылған.

Серіктестік Басқармасы туралы Ережеге сәйкес, Басқарма тек өз құзыретіне кіретін мәселелерді ғана қарауы тиіс, ал операциялық сипаттағы мәселелер құрылымдық бөлімшелердің (*менеджерлер, департамент директорлары*) функционалдық міндеттеріне жатады.

Келесі мәселелер Серіктестік Басқармасының қарауын талап етпейді:

1. Мекенжай мен өзге де реквизиттердің өзгеруі;
2. Хабарлама сипатындағы мәселелер;
3. Транш беруге арналған тізілімді ауыстыру;
4. Құжаттардың бір бөлігі ұсыныла отырып транш беру;
5. Ескертулер бойынша түзету мерзімімен бірге қарыз алушыға құжаттардың түпнұсқаларын беру;
6. Заңгерлік ескертулерді жою мақсатында құжаттарға өзгерістер енгізуге келісім беру.

Аталған мәселелерді Басқарма қарауына беру КТЖМД-ның (корпоративтік талдау және мониторинг департаментінің) жекелеген операциялық процестер бойынша шешім қабылдаудағы жауапкершілігін жоққа шығарады.

Осылайша, құрылымдық бөлімшенің функционалдық міндеті Басқармаға жүктеліп, сонымен қатар департаменттің басшысы мен жауапты менеджерінің жеке жауапкершілігі бұлыңғырланып немесе мүлде жойылады.

Жауапкершіліктің болмауы туралы болжамды түсінік қарыз алушының мүддесіне шектеусіз әрекет етуге немесе әрекетсіздік танытуға алып келетін сыбайлас жемқорлық тәуекелін тудырады.

Ұсыныстар.

- 1) *Серіктестіктің атқарушы органына Басқарманың құзыретіне жатпайтын мәселелерді күн тәртібіне енгізбеу тапсырылсын.*
- 2) *Несие беру департаменті және Корпоративтік талдау және мониторинг департаменті қаралатын жобалар бойынша құжаттардың толық пакетін ұсынуды қамтамасыз етсін және операциялық процестерді Басқарма қарауына беруге жол бермесін. Қажет болған жағдайда ДК мен ДКАиМ-ның Ережелеріне және лауазымдық нұсқаулықтарына, сондай-ақ басқа да ішкі нормативтік құжаттарға функциялар мен лауазымдық міндеттерді нақтылау бөлігінде өзгерістер енгізілсін.*

12. Қорытынды бөлім.

**Тәуекелдерді бағалау, тәуекелдер тізілімі, тәуекелдер картасы.
Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне бейім лауазымдар тізілімі.**

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау әрбір тәуекелдің пайда болу көздері мен себептерін, олар іске асқан жағдайда келетін теріс салдарларды, сондай-ақ белгілі бір оқиғаның орын алу ықтималдығын қарастыруды қамтиды.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау үдерісі Серіктестік қызметіне елеулі (критикалық) әсер етуі мүмкін және қызметкер тарапынан да, контрагенттер тарапынан да сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарға алып келуі ықтимал ең маңызды тәуекелдерді анықтау үшін қажет. Мұндай тәуекелдер Серіктестіктің уәкілетті органдарының қарауына жедел түрде шығарылып, олар бойынша тәуекелдерді жою және басқару шаралары қабылдануы тиіс.

Тәуекелдерді бағалау Серіктестіктегі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың негізгі қағидаттарын реттейтін ішкі нормативтік құжаттардың (ВНД) негізінде жүргізілді.

Серіктестік қызметінде анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдері келесі белгілер бойынша жіктеледі:

- 1) Рұқсат етілетін тәуекел – бұл қызметкерлер мен контрагенттер тарапынан сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылық жасау ықтималдығы төмен болатын шешім қабылдау тәуекелі. Мұндай жағдайда Серіктестіктің алдын алу тиімділігі сақталады, яғни сыбайлас жемқорлық тәуекелдері бар, бірақ олар шекті деңгейден аспайды;
- 2) Жоғары тәуекел – бұл сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтың жасалу ықтималдығы жоғары болатын тәуекел. Мұндай жағдайда сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың бұзылу қаупі шекті деңгейден едәуір асып түседі және ең жоғары жағдайда Серіктестік қызметкерінің қылмыстық және/немесе әкімшілік жауапкершілікке тартылуына әкелуі мүмкін;
- 3) Сындарлы (критикалық) тәуекел – бұл жүйелі сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтардың жасалуына жағдай туғызатын тәуекел. Мұндай тәуекелдер тұрақты сипат алып, екі немесе одан да көп қызметкердің қатысуымен жүзеге асуы мүмкін. Сондай-ақ, бұл санатқа Серіктестікке тікелей мүліктік және іскерлік беделіне зиян келтіру қаупі бар кез келген тәуекелдер жатады.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау нәтижесінде барлығы 15 сыбайлас жемқорлық тәуекелі анықталды.

Анықталған 15 тәуекелдің ішінде 5 тәуекел жүзеге асқан:

- 1) Өкілеттіктер мен операциялық қызметтегі мүдделер қақтығысы тәуекелі;
- 2) Қызметтік өкілеттіктерді асыра пайдалану, қызмет барысындағы мүдделер қақтығысы тәуекелі;
- 3) Алаяқтық тәуекелі;
- 4) Дискрециялық өкілеттіктер тәуекелі (жеке шешім қабылдау бостандығы);
- 5) Жеке жауапкершіліктен жалтару тәуекелі.

Тәуекелдердің орын алу ықтималдығы мен олардың жүзеге асқан кездегі қызметке әсер ету деңгейі (салдары) бойынша бағалау жүргізілді.

Тәуекелдер картасының шкаласы ықтималдық пен әсер ету сипаттамалары бойынша 3 балдық жүйемен жасалды. Тәуекелді бағалау формуласы келесідей:

$R (\text{тәуекел}) = B (\text{ықтималдылық}) + P (\text{әсері})$.

Тәуекелдерді бағалау нәтижесі келесідей:

- 1) Рұқсат етілген тәуекелдер – 4 (A1, B3, D3, F2) **жасыл** деңгей;
- 2) Жоғарғы тәуекелдер - 9 (A2, A3, B1, C1, C2, D2, E1, E2, F1) **сары** деңгей;
- 3) Сындарлы тәуекелдер - 2 (B2 D1) **қызыл** деңгей.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің тізілімі (Қосымша №2)

№	Тәуекел коды	Тәуекел атауы	Ықтималдылық	әсер
1	A1	Кадрлардың тұрақсыздығы тәуекелі, бұл қызметкердің сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылық жасауына ықпал етуі мүмкін.	1	1
2	A2	Сатып алу шарты мен техникалық сипаттамаларға сәйкес келмейтін тауарларды, жұмыстарды немесе қызметтерді қабылдау тәуекелі.	1	2
3	A3	Өкілеттіктер мен операциялық қызметтегі мүдделер қақтығысы тәуекелі (тәуекел жүзеге асқан).	2	1
4	B1	Қызметтік өкілеттіктерді асыра пайдалану, қызмет барысындағы мүдделер қақтығысы тәуекелі (тәуекел жүзеге асқан).	2	2
5	B2	Құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқалары мен құпия акпараттардың жоғалту тәуекелі.	3	3
6	B3	Дебиторлық берешектің ұлғаюы, баланстың және бухгалтерлік есептің бұрмалануы, қаржылық нәтижеге теріс әсер ету тәуекелі.	1	1
7	C1	ҚР ӨҚБТК 462-бабының 3-бөлігіне сәйкес Тексеру комиссиясының нұсқамасын орындамау нәтижесінде әкімшілік жауапкершілікке тартылу және айыппұл санкциялары қолданылу тәуекелі.	2	3
8	C2	Қызметтік өкілеттіктерді теріс пайдалану тәуекелі.	2	3
9	D1	Алаяқтық тәуекелі	3	3
10	D2	Адал емес әріптестер ретінде беделі бар тұлғаларды қаржыландыру тәуекелі	1	2
11	D3	Қылмыстық топтардың ықпалы тәуекелі (қауіпсіздікке сыртқы қауіптер)	1	1
12	E1	Дискрециялық өкілеттіктер тәуекелі (жеке шешім қабылдау еркіндігі арқылы теріс пайдалануға жол берілуі мүмкін жағдайлар)	1	2
13	E2	Қарыз алушылардың салықтар мен өзге де бюджетке міндетті төлемдерді төлеуден жалтару тәуекелі	2	3
14	F1	Бюджет қаражатын мақсатсыз, тиімсіз пайдалану, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыру (жылыстату), терроризмді, есірткі саудасын, заңсыз майнингті, өзге де қылмыстық схемалар мен капиталды заңсыз шығару әрекеттерін қаржыландыру тәуекелі	1	3
15	F2	Жеке жауапкершіліктен жалтару тәуекелі	1	1

Тәуекел картасы

		1	2	3
	R	Рұқсат етілетін әсер	Жоғары әсер	Сындарлы әсер
1	Рұқсат етілетін ықтималдық	A1, B3, D3, F2	A2, D2, E1	F1
2	Жоғары ықтималдық	A3	B1	C1, C2, E2
3	Сындарлы ықтималдық			D1, B2

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау, оларды анықтау және бағалау нәтижелеріне, сондай-ақ өз өкілеттіктеріне сәйкес, Жұмыс тобы келесі лауазымдарды сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ұшырағыш деп белгілеп, бекітуге ұсынады:

- 1) Басқарма Төрағасы;
- 2) Басқарма Төрағасының орынбасары;
- 3) Басқарма мүшесі;
- 4) Несие беру департаментінің директоры және бас менеджері;
- 5) Несие әкімшілендіру және мониторинг департаментінің директоры және бас менеджері (Қосымша №1)

Тәуекелдерді бағалау, тізілім мен тәуекелдер картасы негізінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің картограммасы жасалды (Қосымша №3).

Ішкі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау қорытындылары бойынша анықталған тәуекелдерді жою жөніндегі ұсыныстар.

1. «*Almaty Finance (Алматы финанс)*» ЖШС ішкі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау бойынша аналитикалық анықтамаға қол қойылған күннен бастап 10 жұмыс күні ішінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою жөніндегі Іс-шаралар жоспарын әзірлеп, бекітсін.
2. Антикоррупциялық комплаенс-қызмет Іс-шаралар жоспарына сәйкес ұсыныстардың орындалуын тұрақты мониторингте ұстасын.
3. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау нәтижелері Іс-шаралар жоспары бекітілген күннен бастап 3 жұмыс күні ішінде Серіктестіктің ресми сайтында жариялансын.

Аналитикалық анықтамаға 2025 жылғы 29 сәуірде қол қойылды.

Жұмыс тобының жетекшісі

Тәуекелдерді басқару
департаментінің директоры

Ахаев М.С.

Жұмыс тобының мүшелері:

Әкімшілік қамтамасыз ету және
мемлекеттік сатып алулар
қызметінің бастығы

ЖаппаҚҚаева Ж.А.

Антикоррупциялық комплаенс-
қызметтің бас менеджері
Несие беру департаментінің бас
менеджері

Досов К.Б.

Жукенов А.К.

Құқықтық қамтамасыз ету
департаментінің бас менеджері
Қауіпсіздік қызметінің бас
менеджері

Ишимов Т.Н.

Исабаев С.М.

Несие әкімшілендіру және
мониторинг департаментінің бас
менеджері

Кубеева Л.Б.

Бухгалтерлік есеп және бюджетті
жоспарлау департаментінің бас
менеджері

Усентаева С.Б.